

Kocaeli Üniversitesi

Eğitim Dergisi

E-ISSN: 2636-8846

2024 | Cilt 7 | Sayı 1

Sayfa: 38-66

Kocaeli University
Journal of Education

E-ISSN: 2636-8846

2024 | Volume 7 | Issue 1

Page: 38-66

Eğitimcilerin mesleki gelişimine yönelik çevrimiçi
öğrenme araştırmalarının sistematik analizi

Systematic analysis of online learning research on
the professional development of educators

Ezgi ÖZDEMİR, <https://orcid.org/0000-0002-2171-2248>

Kocaeli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, ezgi6parmak@gmail.com

Funda DAĞ, <https://orcid.org/0000-0002-0868-6647>

Kocaeli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, fundadag@kocaeli.edu.tr

Bu çalışma, Edu Congress 2022'de özet bildiri olarak sunulan çalışmanın genişletilmiş halidir.

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Gönderim Tarihi

20 Haziran 2023

Düzeltilme Tarihi

22 Kasım 2023, 22 Aralık 2023

Kabul Tarihi

9 Ocak 2024

Önerilen Atıf

Recommended Citation

Özdemir, E., & Dağ, F. (2024). Eğitimcilerin mesleki gelişimine yönelik çevrimiçi öğrenme araştırmalarının sistematik analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 7(1), 38-66. <http://doi.org/10.33400/kuje.1317538>

ÖZ

Eğitimin niteliğinin artmasında atılacak adımlardan biri eğitimcilerin mesleki gelişimlerinin sağlanmasıdır. Türkiye’de sadece öğretmenlerin sayısının bir milyonu geçtiği düşünüldüğünde mesleki gelişim eğitimlerinin yüz yüze yapılmasının zorluğu göze çarpmaktadır. Bu noktada, avantajlı yönleriyle çevrimiçi öğrenme ortamları çözüm olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu araştırma, Türkiye’de eğitimcilerin mesleki gelişimine yönelik çevrimiçi öğrenme araştırmalarının incelenmesi amacıyla, sistematik alanyazın taraması yöntemiyle, oluşturulan betimsel bir araştırmadır. Yöktez ve TR Dizin veri tabanlarında, belirlenen anahtar kelimelerle yapılan tarama seçim ve dışlama kriterleri çerçevesinde değerlendirildikten sonra 29 araştırma analiz sürecine alınarak incelenmiştir. Araştırmalar; öncelikle betimsel özellikleri açısından analiz edilmiştir. Ayrıca; konu ve alan, kullanılan model/kuramsal ve kavramsal yaklaşımlar, olumlu/olumsuz yönler, beklentiler ve öneriler olarak temalara göre incelenmiştir. Araştırmaların yıllara göre farklılaştığı, örneklem olarak çoğunlukla öğretmenlerin tercih edildiği, nitel araştırma yöntemlerinin daha fazla kullanıldığı, veri toplama aracı olarak çoğunlukla görüşmenin tercih edildiği gözlenmiştir. Amaçlarına göre incelendiğinde keşfedici ve betimleyici araştırmaların daha fazla yapıldığı, konuları açısından ise daha fazla mesleki gelişime ilişkin bir durumun incelendiği araştırmaların yapıldığı görülmüştür. Araştırmaların yarısından fazlasında mesleki gelişim açısından bir kuramsal veya kavramsal çerçeveye yer verilmediği, bu yönde bilgi sunan az sayıda araştırmada ise harmanlanmış öğrenme yaklaşımı ve hayat boyu öğrenme kuramına yer verildiği görülmüştür. İncelenen çevrimiçi mesleki gelişim araştırmalarında olumlu yönlerin esneklik, verimlilik ve ekonomiklik; olumsuz yönlerin ise teknik destek ve teknolojik altyapı yetersizliği olarak vurgulandığı belirlenmiştir. Araştırmalarda eğitimlerin uygulamalı, ulaşılabilir olması beklentiler içinde yansıtılmış; araştırmacılara çevrimiçi ortamlarda öğretmenler arası etkileşimi inceleyen araştırmaların yapılmasının önerildiği belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: uzaktan eğitim, hizmetiçi eğitim, mesleki gelişim, çevrimiçi öğrenme, sistematik alanyazın taraması

ABSTRACT

One of the steps to be taken in increasing the quality of education is to ensure the professional development of educators. Considering that the number of teachers in Turkey exceeds one million, the difficulty of conducting face-to-face professional development training is striking. At this point, online learning environments with their advantageous aspects appear to be the right solution. This research is a descriptive study that was created with the method of systematic literature review in order to examine the online learning researches for the professional development of educators in Turkey. In the Yöktez and TR Index databases, the results of the framework of selection and exclusion criteria, 29 studies were included in the analysis process. Initially, researches were analyzed according to their descriptive characteristics. In addition, the subject field, the model/theoretical and conceptual approaches used, positive/negative aspects, expectations and suggestions were examined according to themes. It was observed that the studies differed according to years, teachers were mostly preferred as the sample, qualitative research methods were used more, and interviews were mostly preferred as data collection tools. When analyzed according to their purposes, it was seen that exploratory and descriptive researches were conducted more, and in terms of their subjects, it was seen that researches examining a situation related to professional development were conducted more. It was observed that more than half of the studies did not include a theoretical or conceptual framework in terms of professional development, and the few studies that provided information in this direction included blended learning and lifelong learning. The positive aspects of the online professional development studies reviewed were flexibility, efficiency, and affordability; It has been observed that the negative aspects were lack of technical support and technological infrastructure inadequacy. Practical and accessible trainings were proposed in the expectations passages of the researches, along with the recommendations for the future researchers to conduct researches examining the interaction between teachers.

Keywords: distance education, in-service training, professional development, online learning, systematic literature review

GİRİŞ

Eğitimin niteliğinin artırılması için öncelikli olarak yönetici ve öğretmenlerin kendi kişisel gelişimlerini sağlamaları gerekmektedir (Polat vd., 2018). Seferoğlu (2004) nitelikli öğretmen ve nitelikli öğretimin sağlanması için mesleki gelişim konusunda öğretmenlere sağlanmış devamlı bir desteğin var olmasının büyük önem arz ettiğini belirtmiştir. Mesleki gelişim, eğitimin bütünsel gelişim ve niteliğini arttırmak amacıyla ilk ve orta dereceli okullar ve bu okulların yöneticileri için önemli olduğu kadar yükseköğretim düzeyinde eğitim veren kurumların öğretim kadrosu içinde önemlidir. Son yıllarda yükseköğretimde öğretme becerilerini arttırmak adına öğretim elemanı mesleki gelişim programları giderek fazlalaşmakta ve çeşitlenmektedir (Kamel, 2016).

Ülkemizde ilk ve orta kademeli okullarda bir milyonu geçen sayıda öğretmenin olması hizmetiçi eğitimlerin yüz yüze yapılmasını zorlaştırmaktadır. Bu sebeple çevrimiçi eğitim, mesleki gelişim faaliyetlerinin sürdürülebilirliği için bir çözüm olarak görülmektedir (Avcı, 2021).

Milli Eğitim Bakanlığının güncel eğitim politikalarıyla birlikte, tüm dünyada gelişme gösteren hayat boyu öğrenme anlayışı uzaktan eğitime olan talebi artıran etmenler arasında sayılmaktadır (Kavrat & Türel, 2013). Tüm bunlarla birlikte, öğretmenlerin maddi olanaklarının kısıtlılığı, ailevi nedenler ve zaman yetersizliği gibi sebeplerden dolayı mesleki gelişim eğitimlerine katılım konusunda bazı engellerle karşılaştıkları (Uştu vd., 2016) ve bu engelleri aşmak üzere esnek zaman ve mekan temelindeki uzaktan eğitim olanaklarına yöneldikleri belirtilmektedir (Sarıdaş, 2017). Gerek pandemi sürecindeki güçlüklerin üstesinden gelebilmek, gerekse pandemi sonrası oluşan yeni beklentileri karşılamak adına öğretmenlerin mesleki gelişimlerinin yeniden ele alınması gerektiği görülmekte, uzaktan hizmet içi eğitimlerin maliyet, zaman ve mekan açısından avantajları kriz sonrasında da uygulanabilir olduklarına işaret etmektedir (Arslan, 2021).

Alanyazında, çevrimiçi ve uzaktan mesleki gelişim uygulamalarının mesleki gelişime olumlu ve olumsuz katkı ve etkilerini inceleyen çeşitli araştırmalar bulunmaktadır. Çevrimiçi ve uzaktan öğrenmede öğretmenlerin mesleki gelişiminde engelleri ve önerileri kapsayan (Can, 2019); uzaktan eğitim kullanılarak verilen hizmet içi programlara yönelik öğretmen görüşlerinin incelendiği (Tekin, 2020; Parmaksız & Sıcak, 2015); uzaktan eğitime ilişkin öğretmen görüş ve beklentilerinin incelendiği (Taşkın & Aksoy, 2021); çevrimiçi eğitimcilerin eğitimi programının öğretim elemanlarının uzaktan eğitime yönelik özyeterlik ve yarar algılarına etkisinin incelendiği (Ak vd., 2021); öğretmenlerin mesleki gelişim ihtiyaç ve beklentilerinin incelendiği (Aslanargun & Atmaca, 2017) araştırmalar alanyazında yer almaktadır.

Bununla birlikte son yıllarda, eğitim bilimlerinde birincil çalışmaların sayısal artışının kapsamlı ve sistematik araştırma sentezlerine olan ihtiyacı da arttırdığı belirtilmektedir (Üstün & Eryılmaz, 2014). Alanyazın incelendiğinde, Türkiye’de öğretmenlerin mesleki gelişimiyle ilgili, çevrimiçi öğrenmeye yönelik birincil çalışmaların yanı sıra genel olarak öğretmenlerin mesleki gelişimlerini konu alan sistematik alanyazın taraması çalışmalarının da yapıldığı görülmüştür. Bu konuda ulaşılan çalışmalardan biri Bümen ve diğerleri (2012) tarafından, Türkiye’de son 10 yılda yayınlanan makaleler, doktora tezleri ve geniş çaplı raporlara dayalı olarak öğretmenlerin etkili mesleki gelişiminin analizine yönelik gerçekleştirilen çalışmadır. Bu çalışmada öğretmenlerin mesleki gelişim süreçlerinde karşılaşılan sorunlar değerlendirilerek çeşitli önerilere yer verilmiştir. Araştırmanın bulgularına dayalı olarak, öğretmenlerin eşzamanlı/eşzamansız uzaktan eğitimle mesleki gelişim çalışmalarının artırılması gerektiği ve mesleki gelişim eğitimlerinin öğretmenlerin ihtiyacına yönelik verilmesinin gerekliliği belirtilmiştir. Sümer (2021) yaptığı sistematik alanyazın taramasında öğretmenlerin mesleki gelişimi için meydana getirilen çevrimiçi öğrenme topluluklarındaki eğilimler ve bu topluluklarda yaşanan zorlukları incelemiş, ve çevrimiçi öğrenme topluluğu oluşturmak için hangi platformların kullanıldığı ve etkileşimlerinin neler olduğuna yönelik tespitlerde bulunmuştur. Bunun dışında, öğretmenlerin mesleki gelişimini hizmet öncesi eğitim süreçleri açısından ele alan bazı sistematik alanyazın taraması araştırmaları da mevcuttur (Parlar &

Halisdemir, 2020; Yaman, 2019). Türkiye’de öğretmenlerin mesleki gelişimini çeşitli açılardan analiz eden sistematik alanyazın taramasına dayalı araştırmalar olmakla birlikte, eğitimcilerin çevrimiçi ortamlarda mesleki gelişimlerini konu alan araştırmalara yönelik derinlemesine bir incelemenin araştırmaya açık boşlukları ortaya çıkarması açısından alanyazına katkı sunacağı düşünülmektedir.

Bu doğrultuda, eğitimcilerin mesleki gelişimine yönelik çevrimiçi ve uzaktan eğitim araştırmalarının sistematik analizi bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Belirtilen amaç doğrultusunda bu araştırmada aşağıda belirtilen sorulara yanıt aranmıştır.

1. İncelenen araştırmaların var olan durumu nedir?
2. İncelenen araştırmalar, araştırma amaçlarına göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
3. Çevrimiçi mesleki gelişim araştırmaları araştırma konularına göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
4. Çevrimiçi mesleki gelişim araştırmalarında öne çıkan öğrenme/öğretme modelleri ve kuramsal yaklaşımlar nelerdir?
5. Çevrimiçi mesleki gelişim araştırmalarında ortaya çıkan olumlu yönler nelerdir?
6. Çevrimiçi mesleki gelişim araştırmalarında ortaya çıkan olumsuz yönler nelerdir?
7. Çevrimiçi mesleki gelişim araştırmalarına göre eğitimcilerin çevrimiçi ve uzaktan mesleki gelişim uygulamalarına yönelik beklentileri nelerdir?
8. Çevrimiçi mesleki gelişim araştırmalarında, eğitimcilerin çevrimiçi ve uzaktan mesleki gelişimine yönelik sunulan öneriler nelerdir?

Bu araştırmanın, eğitimcilerin mesleki gelişimlerine yönelik çevrimiçi öğrenme ve uzaktan eğitim araştırmalarındaki mevcut durumu, genel araştırma eğilimini ve araştırmaya açık boşlukları ortaya çıkarması açısından alanyazına katkı sunması beklenmektedir.

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Bu araştırma eğitimcilerin mesleki gelişimine yönelik çevrimiçi öğrenme araştırmalarının incelenmesi amacıyla sistematik alanyazın taraması yöntemiyle oluşturulan betimsel bir araştırmadır. Sistematik alanyazın taraması (SAT), "Belirli bir konuya yönelik oluşturulan araştırma sorusunu yanıtlamak üzere belirlenmiş kriterlere uygun olarak alanyazındaki birincil kaynakların sistemli ve tarafsız bir şekilde taranması, seçilmesi ve sentezlenmesidir." (Dewey & Drahota, 2016; Snyder, 2019).

Örneklem

Türkiye’de zaman fark etmeksizin eğitimcilerin mesleki gelişimlerinde çevrimiçi öğrenme uygulamalarının konu alındığı araştırmaları incelemeyi hedefleyen bu çalışma doğrultusunda, Yöktez ve TR Dizin veri tabanlarında 4 Mayıs 2022 tarihinde "uzaktan eğitim+hizmetiçi eğitim", "uzaktan eğitim+mesleki gelişim", "çevrimiçi öğrenme+mesleki gelişim", "çevrimiçi eğitim+mesleki gelişim", "çevrimiçi hizmetiçi eğitim", "e-öğrenme+hizmetiçi eğitim", "e-öğrenme+mesleki gelişim", "öğretmenlerin çevrimiçi mesleki gelişimi", "distance learning+in service training", "distance learning+professional development", "online learning+professional development", "online education+professional development", "online in service training", "e-learning+in service training", "e-learning+professional development", "online professional teacher development" anahtar kelimeleriyle tarama yapılmıştır. Belirtilen anahtar kelimelerle ulaşılan çalışmalar seçim ve dışlama kriterleri çerçevesinde değerlendirildikten sonra, araştırma kapsamına alınacak olanlara karar verilmiştir.

Veri Toplama Aracı ve Uygulama

Çalışma kapsamına alınacak araştırmaların seçiminde; (1) tam metinlerine erişim sağlanabilen, (2) özet bölümünde eğitimcilerin mesleki gelişimlerine yönelik çevrimiçi öğrenme ortamları ve

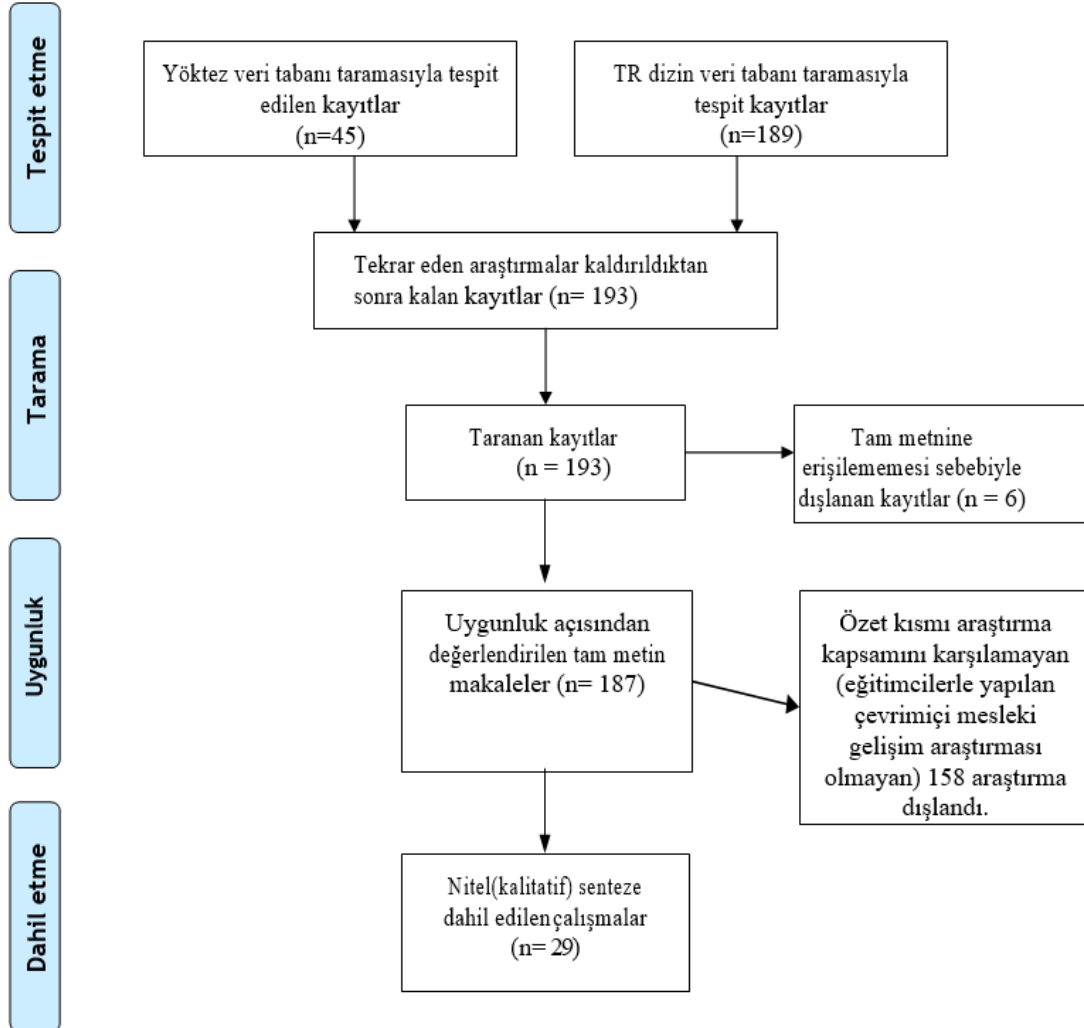
uygulamaları kapsamında olan, (3) dili İngilizce veya Türkçe olan araştırmalar belirlenerek bu araştırma kapsamında analize dahil edilmiştir. Çalışma kapsamına alınmayan araştırmalar için dışlama kriterleri olarak ise; (1) farklı veri tabanlarında tekrar eden, (2) tam metnine erişilemeyen, (3) özet kısmı araştırma amacını karşılamayan, (4) dili İngilizce veya Türkçe olmayan araştırmalar belirlenerek bu araştırmanın kapsamı dışında bırakılmıştır.

Belirtilen anahtar kelimelerle Mayıs 2022’de yapılan ilk alanyazın taraması sonucunda 234 araştırma tespit edilmiştir. Tarama aşamasında 41 araştırma tekrarlanması sebebiyle araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır. Geri kalan 193 araştırmanın 6’sı tam metnine erişilememesi sebebiyle dışlanmıştır. Uygunluk açısından değerlendirme aşamasında ise 187 araştırmadan özet kısmı eğitimcilerin çevrimiçi mesleki gelişimine yönelik olmayan 158 araştırma kapsam dışında bırakılmış ve seçim kriterlerini sağlayan 29 araştırma veri analizi sürecine alınarak ayrıntılı olarak incelenmiştir.

Araştırmaların sistematik olarak incelenmesine ilişkin Moher ve diğerleri (2009, s. 3) tarafından geliştirilmiş olan Prisma Akış Şeması bu çalışmanın analizi için uyarlanarak Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1

Veri Toplama Süreci Akış Şeması

Şekil 1’de görüldüğü ve yukarıda açıklandığı üzere seçim ve dışlama kriterlerine göre yapılan değerlendirme sonucunda 29 araştırma çalışma kapsamına dahil edilmiştir.

Veri Analizi

Bu araştırma kapsamında analize dahil edilecek araştırmaların belirlenmesinden sonra Selçuk ve diğerlerinin (2014) kullanmış olduğu yayın sınıflama formunun araştırma sorularına uygun olarak araştırmacılar tarafından düzenlenmesiyle bir veri analiz formu oluşturulmuştur.

Araştırma amacı çerçevesinde, veri analiz formuna işlenen verilere içerik analizi uygulanmıştır. İçerik analizi, birbiriyle benzer özellik gösteren verileri, belirli kavramlar ve temalar etrafında birleştirilerek elde edilen kavramları ve temaları okuyucunun anlayacağı şekilde düzenleyerek yorumlamak ve neticeye varmaktır (Yıldırım & Şimşek, 2021, s. 250). İncelenen araştırmalardaki benzer verileri belirli kavram ve temalarla açıklamak ve bunları anlaşılır bir dille düzenleyip yorumlamak üzere (1) verilerin kodlanması, (2) temaların bulunması, (3) kodların ve temaların düzenlenmesi, (4) bulguların tanımlanması ve yorumlanması olarak dört aşamada içerik analizi gerçekleştirilmiştir (Yıldırım & Şimşek, 2021, s. 251-257).

Araştırmanın 1. ile 4. sorularına yönelik yanıtları üretmek üzere betimsel olarak veri analiz formunda ilgili alanlardaki veriler yüzde ve frekans değerlerini içeren grafik ve tablolarla görselleştirilmiştir. Araştırmanın 5. ile 8. sorularına yönelik ise uygulamanın yapıldığı konu ve alan, kullanılan model/kuramsal-kavramsal çerçeve, öğretim yaklaşımı, uygulamanın olumlu ve olumsuz yönleri, beklentiler ve öneriler olmak üzere ana temalar belirlenmiş ve bu ana temalara göre ortaya çıkan kodlar belirlendikten sonra, gereken durumlarda kodlar alt temalar altında düzenlenerek bulgular kod frekanslarını gösteren grafik ve tablolarla görselleştirilmiştir. Veri analiz tablosundan rasgele seçilen 5 araştırmanın içerik analizi iki araştırmacının birlikteliğinde uygulanmıştır. Bu analizde yapılan kodlamaların temalarla uyumu, temaların alt temalarla uyumuna yönelik araştırmacılar dışında iki uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Uzmanların içerik analizinin uygunluğu yönündeki görüşlerinin akabinde, veri analiz formuna işlenen tüm araştırmaların içerik analizi birinci araştırmacı tarafından tamamlanmış ve ikinci araştırmacı tarafından gözden geçirilmiştir.

Araştırma Etiği

Bu araştırmanın planlanmasından, uygulanmasına, verilerin toplanmasından verilerin analizine kadar olan tüm süreçte "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler" başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Bu çalışmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri

Çalışma sistematik alan yazın taraması olduğu için Etik Kurul İzni alınmasını gerektiren çalışmalar grubunda yer almamaktadır. Bu nedenle Etik Kurul İzni beyan edilmemiştir.

BULGULAR

Araştırmaların Var Olan Durumu

Araştırmanın birinci sorusu çerçevesinde eğitimcilere yönelik çevrimiçi mesleki gelişim araştırmalarının mevcut durumunu ortaya çıkarmak üzere, araştırmaların betimlenmesine çalışılmıştır. Bu kapsamda araştırmaların yıllara göre dağılımı, örneklem/çalışma grubu türüne ve büyüklüğüne göre dağılımı, araştırma yöntemlerine ve veri toplama araçlarına göre dağılımları incelenmiştir. İncelenen araştırmaların yıllara ve yayın türüne ilişkin dağılımı Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1*Araştırmaların Yıllara ve Yayın Türüne Göre Dağılımı*

Yıl	Yüksek Lisans Tez	Doktora Tez	Makale	Toplam
	f	f	f	f
2007	1	0	0	1
2008	1	0	0	1
2009	0	1	0	1
2010	1	0	0	1
2012	0	0	1	1
2014	2	0	1	3
2016	0	0	2	2
2017	2	0	3	5
2018	1	1	1	3
2019	2	2	0	4
2020	0	1	2	3
2021	0	1	3	4
Toplam	10	6	13	29

Tablo 1 incelendiğinde en çok araştırmanın makale türünde (f= 13) olduğu görülmektedir. Konuyla ilgili yüksek lisans (f= 10) ve doktora (f= 6) tez çalışmaları da tespit edilmiştir. Yıl olarak baktığımızda ise 2017 yılında (f= 5) olmak üzere takibinde 2018 yılından itibaren araştırmaların daha yoğun olarak yapıldığı görülmüştür. 2011, 2013 ve 2015 yıllarında ise konuyla ilgili araştırmalara rastlanmamıştır.

İncelenen araştırmaların örneklem/çalışma grubu türüne ve büyüklüğüne ilişkin dağılımı Tablo 2’de yer almaktadır. Tablo 2’de yer alan örneklem/çalışma grubu türlerinde; öğretim elemanı kategorisi altında öğretim üyesi, öğretim görevlisi, öğretmen yetiştiricisi, okutman ve üniversite mezunu olan eğitimciler (Gülbahar & Karataş, 2016) dahil edilmiştir. Uzman kategorisinde ise çevrimiçi mesleki gelişim araştırmalarında belirtilen eğitim yönetimi, uzaktan eğitim teknolojisi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi ve Türkçe eğitiminde alan uzmanı olanlar yer almıştır.

Tablo 2*Araştırmaların Örneklem/Çalışma Grubu Türü ve Büyüklüğü**

Örnek./Çal.Grubu Büyüklüğü	Öğretmen	Öğretmen adayı	Okul yöneticisi	Öğrenci	Öğretim elemanı	Uzman	Doküman	Toplam
n	f	f	f	f	f	f	f	f
1-10	5	0	1	1	1	1	0	9
11-50	6	0	0	0	1	2	0	9
51-100	1	1	1	0	2	0	0	5
101-200	2	0	0	0	0	0	1	3
201-500	4	0	1	0	0	0	0	5
500 ve üzeri	0	0	1	0	1	0	0	2
Toplam	18	1	4	1	5	3	1	33

* Araştırmalarda birden fazla örneklem/çalışma grubu kullanıldığı için f değeri 29’dan fazladır.

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaların yarısından fazlasında (f= 18) çalışma grubunun öğretmenler olduğu görülmektedir. Öğretmenlerden sonra en fazla öğretim elemanı (f= 5) ve okul yöneticileri (f= 4) ile çevrimiçi mesleki gelişim araştırması yapıldığı belirlenmiştir. Katılımcı sayısı açısından

Ezgi ÖZDEMİR, Funda DAĞ

Eğitimcilerin mesleki gelişimine yönelik çevrimiçi öğrenme araştırmalarının sistematik analizi

incelendiğinde ise araştırmalarda daha çok 1-10 kişi (f= 9) ve 11-50 kişiyle (f= 9) çalışıldığı belirlenmiştir. Bunu 51-100 arasında kişiyle (f= 5) ve 201-500 arasında kişiyle (f= 5) yapılan araştırmaların takip ettiği görülmüştür. 101-200 arasında katılımcı olan üç çalışma olmakla birlikte bunlardan birinde çalışma grubu 163 akademik dokümanın incelendiği bir sistematik analizi içeren doktora tez çalışmasıdır (Kızıldağ, 2019). İncelenen araştırmalardan sadece ikisinde katılımcı sayısının 500 ve üzeri kişi (f= 2) olduğu görülmüştür. Diğer tarafta; bir derleme çalışmasında (Arslan, 2018) ve iki geliştirme araştırmasında (Doğan & Yurtseven, 2021; Yıldırım, 2007) ise herhangi bir çalışma grubu/örneklem kullanılmadığı görülmüştür.

Araştırmaların çalışma gruplarında daha fazla hangi alanlardan katılımcılarla çalışıldığını görmek üzere en çok çalışılan katılımcı grubu olarak öğretmenlerin branş bazında dağılımları da incelenmiş ve Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3*Örneklem/Çalışma Grubu Öğretmen Olan Araştırmaların Branş Bazında Dağılımı*

Branşlar	f
İngilizce öğretmeni	7
Sınıf öğretmeni	3
Fen ve teknoloji öğretmeni	2
İlköğretim Matematik öğretmeni	2
Sosyal Bilgiler öğretmeni	2
Okul öncesi öğretmeni	2
Türkçe öğretmeni	2
Diğer branşlar (RPD, Din K.&A.B., Zihinsel E., Görsel S., Beden)	2
Branş belirtmeksizin ortaokul öğrt.	2
Branş belirtmeksizin lise öğrt.	1
Toplam	25

Tablo 3 incelendiğinde, çevrimiçi mesleki gelişim araştırmalarının farklı branştan öğretmenle gerçekleştirildiği görülmüştür. En çok İngilizce öğretmenleriyle (f= 7) çevrimiçi mesleki gelişim araştırması yapıldığı araştırmanın bir diğer bulgusudur. Tablo 3'e göre öğretmenlerle yapılan mesleki gelişim araştırmalarında, genellikle ilköğretim düzeyindeki öğretmenlerle (ilkokul ve ortaokul öğretmenleri) çalışıldığı ve ortaöğretim öğretmenleriyle (lise) daha az sayıda araştırma yapıldığı söylenebilir.

İncelenen araştırmalarda kullanılan araştırma yöntemleri Tablo 4'te sunulmuştur. Tablo 4'te incelenen araştırmaların ağırlıklı olarak nitel araştırma yöntemlerini kullandığı belirlenmiştir. Tümüyle nicel yöntemlerin kullanıldığı araştırma sayısının (f=5) ise az olduğu görülmüştür.

Tümüyle nicel yöntemlerin kullanıldığı araştırmalarda bir araştırma evreninin eğilimi, tutum veya görüşlerini bu evrenden bir örneklem üzerinden nicel (sayısal) olarak incelemeyi içeren ve çoğunlukla yarı yapılandırılmış görüşmeleri, anketleri veri toplama aracı olarak kullanan tarama yönteminin (Creswell, 2017, s. 13-14) sıklıkla kullanılan nicel araştırma yöntemi olduğu belirlenmiştir (f= 4). Bunun dışında eğitimcilerin çevrimiçi mesleki gelişimlerini konu alan bir nicel deneysel çalışma (f= 1) ile karşılaşmıştır. Bu çalışmada, tesadüfi örneklemeyle deney ve kontrol grubunun yansız atamayla oluşturulduğu ve deney grubunda eğitim yöneticilerinin mesleki gelişiminde harmanlanmış öğrenmeyle, kontrol gruplarında ise diğer öğrenme yaklaşımlarının (e-öğrenme, yüzyüze öğrenme) uygulandığı bir araştırma tasarımı çerçevesinde bu uygulamaların akademik başarıya etkisinin incelendiği görülmüştür (Aytaç & Altunçekiç, 2012).

Tablo 4**Araştırmalarda Kullanılan Araştırma Yöntemleri**

Desen	Yöntem	f	Araştırma
Nicel	Betimsel tarama	4	Baran, 2008; Bükücü, 2010; Elçi, 2016; Özen, 2014
Nicel	Deneysel	1	Aytaç & Altunçekiç, 2012
Nitel	Durum çalışması	10	Avcı, 2021; Avcı & Güven, 2021; Güneş, 2017; İşeri, 2019; Mutlu & Özden, 2017; Sezgin, 2020; Songül, 2014; Songül, 2019; Şahin İzmirli vd., 2017; Uluuysal vd., 2014;
Nitel	Olgubilim (fenomenoloji)	1	Sarıdaş, 2017
Nitel	Geliştirme araştırması	2	Doğan & Yurtseven, 2021; Yıldırım, 2007
Nitel	Sistematik analiz	1	Kızıldağ, 2019
Nitel	Eylem Araştırması	1	Hallaç, 2021
Diğer	Alanyazın derleme	1	Arslan, 2018
Nitel+Nicel	Nitel durum çalışması Nicel ilişkisel tarama	1	Kesim, 2009
Nitel+Nicel	Nitel durum çalışması, Nicel betimsel tarama	2	Aşık, 2019; Gülbahar & Karataş, 2016
Nitel+Nicel	Eylem araştırması (<i>Nitel durum çalışması Nicel:Betimsel ve ilişkisel tarama</i>)	1	Çelen, 2018
Nitel+Nicel	Yarı deneysel (<i>Nitel: Durum çalışması Nicel: Betimsel ve ilişkisel tarama</i>)	2	Sezer vd., 2017
Nitel+Nicel	Zayıf deneysel (<i>Nitel: Betimsel analiz Nicel: Betimsel tarama</i>)	2	Arslan vd., 2020
Karma	Yakınsayan paralel karma d.	1	Özgül, 2018
Karma	Açıklayıcı sıralı karma d.	1	Başaran, 2020

Nitel araştırmalara bakıldığında ise; içinde bir durum, olay, süreç, program, birey(ler)i belli zaman ve eylem sınırlamaları içinde derinlemesine incelemek üzere çeşitli veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı durum çalışması (Creswell, 2017, s. 13-14) en çok tercih edilen araştırma yöntemi olarak belirlenmiştir. Durum çalışması yönteminin kullanıldığı araştırmalarda eğitimcilerin çevrimiçi ortamlarda mesleki gelişimde gereksinimlerini, deneyimlerini, düşüncelerini derinlemesine incelemeyi amaçlayan araştırmalarla karşılaşmıştır. Nitel araştırma deseninde sınıflandırılan ve çevrimiçi mesleki gelişim uygulaması tasarımına ağırlık veren geliştirme araştırmalarının (Kuzu vd., 2011) da az sayıda olduğu görülmüştür (f= 2). Bu araştırmalardan birinde mesleki gelişime yönelik bir web tabanlı platform geliştirme süreçlerine ve platformun özelliklerine yer verildiği (Yıldırım, 2007), diğerinde ise harmanlanmış öğrenme yaklaşıma göre tasarlanan mesleki gelişim programının özelliklerine yer verildiği görülmüştür (Doğan & Yurtseven, 2021). Her iki çalışmada da geliştirme araştırması olarak sınıflandırılmakla birlikte, geliştirilen uygulamalarla ilgili deneysel müdahale/uygulama yapılıp yapılmadığına yönelik bir bilginin olmadığı görülmüştür. Bunlar dışında nitel araştırma deseninde sınıflandırılan ve belirli bir soru/sorun çerçevesinde bir uygulamaya, araştırmaya, politikaya rehberlik etmek üzere mevcut tüm ilgili çalışmaların bulgularının sistematik olarak tanımlanmasını ve değerlendirilmesi amacıyla açıkça belirtilmiş, önceden belirlenmiş bilimsel yöntemlerin kullanıldığı sistematik inceleme türünde (f=1) bir doktora tez çalışmasının olduğu görülmüştür. Bu çalışmada, İngilizce dili okutmanlarının çevrimiçi öğretimi daha etkili/nitelikli yapabilmeleri için harmanlanmış veya çevrimiçi bir

mentörlük programının ana bileşenlerinin tanımlanmasına yönelik olarak ilgili alanyazını kullanan bir sistematik analizin yapıldığı görülmüştür (Kızıldağ, 2019). Bununla birlikte, derinlemesine ve ayrıntılı olarak olgulara odaklan bir nitel araştırma yaklaşımı olarak olgubilim (fenomenoloji) yönteminin kullanıldığı (f = 1) sadece bir araştırmayla karşılaşmıştır. Bir yüksek lisans tez araştırması olan bu araştırmada, çevrimiçi öğrenme topluluklarının öğretmenlerin mesleki gelişimlerdeki rolünün incelenmesi amaçlanmıştır (Sarıdaş, 2017). Diğer tarafta ise "Diğer" temasında kodlanan, çevrimiçi, harmanlanmış ve yüz yüze mesleki gelişim kavramlarını tanımlayarak artı ve eksi yönlerini alan yazına dayalı tartışmayı amaçlayan, derleme türünde (f= 1) bir araştırma belirlenmiştir.

Tablo 4'de görüldüğü üzere, nitel araştırma deseninde durum çalışması yöntemiyle yapılan araştırmalardan (f=10) sonra; nicel desende tarama yöntemini kullanan (f=4) araştırmaların daha sık yapıldığı belirlenmiştir. Diğer taraftan, Tablo 4'e göre incelenen araştırmaların belli bir kısmının (ftoplam=6), karma araştırma olarak belirtilmemiş olmakla birlikte, hem nitel hem de nicel veri toplama araçlarının kullanıldığı ve bu doğrultuda nitel ve nicel analiz bulguları sunan çevrimiçi mesleki gelişim konulu araştırmalar olduğu belirlenmiştir. Bu araştırmalar Tablo 4'de araştırma desenleri açısından nitel ve nicel yöntemsel yaklaşımlarındaki farklılıklar sebebiyle aynı desen adıyla fakat ayrı kategoriler altında kodlanmışlardır. Bu araştırmalar, nicel ve nitel yöntemlere ilişkin yapılan vurgularına göre; Nicel + Nitel veya Nitel + Nicel desen kategorilerinde kullandıkları yöntemler dikkate alınarak sunulmuştur. Nitel ve nicel veri analizlerini içeren bu çalışmaların öncelikli olarak, farklı ayrıntı düzeyinde olmakla birlikte, çevrimiçi bir mesleki gelişim programının tasarımını ve çoğunlukla geliştirilen tasarımın uygulanmasını (Arslan vd., 2020; Aşık, 2019; Çelen, 2018; Gülbahar & Karataş, 2016; Sezer, 2017) ve/veya değerlendirilmesini (Kesim, 2009) amaçladıkları görülmüştür.

Veri toplama sürecinde uygulanan yaklaşımlara göre nitel araştırma yöntemleri içinde veya araştırma sürecinde hem nicel hem nitel yöntemlerin birlikte kullanılabildiği bir araştırma yöntemi olarak eylem araştırması yapısında çevrimiçi mesleki gelişimi konu alan iki araştırma belirlenmiştir. Bulgulara göre oldukça az sayıda olduğu görülen eylem araştırması türündeki iki araştırmadan birinin sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevrimiçi bir mesleki gelişim programı sonrasında kazanımlarını derslerine yansıtma durumlarını incelemek üzere (Hallaç, 2021) sadece nitel veri toplama ve analiz yöntemlerini içerdiği belirlenmiştir. Diğer eylem araştırmasının ise öğretmenlerin bilgi ve iletişim teknolojileri becerilerini geliştirmeye yönelik çevrimiçi bir mesleki gelişim uygulamasının geliştirilmesi ve değerlendirilmesinde (Çelen, 2018) nicel ve nitel analiz yöntemlerini birlikte kullandığı görülmüştür. Eğitim alanında eylem araştırması, salt deneylerdeki gibi kurama katkı sağlama amacı gütmeyen uygulayıcılara katkı sağlama amacıyla yapılmaktadır (Bielska, 2011, s. 88). Bu çalışmada incelenen eylem araştırmalarında da yöntemleri farklılık gösterse de temel amacın öğretmenlerin mesleki gelişimlerinin çevrimiçi uygulamalarla iyileştirilmesine yönelik olduğu görülmüştür. Diğer tarafta, incelenen araştırmalarda karma araştırma deseninin oldukça az kullanıldığı belirlenmiştir. Yakınsayan paralel karma yöntemi (f=1) ve açıklayıcı sıralı karma yöntemi (f=1) kullanan birer araştırmacının mevcut olduğu görülmüştür.

İncelenen araştırmalarda araştırma yöntemlerine göre veri toplamak amacıyla kullanılan araçlar Tablo 5'de sunulmuştur. Tablo 5'de görüldüğü gibi incelenen araştırmalarda kullanılan veri toplama araçları görüşme, anket, ölçek, araştırmacı günlüğü, başarı testi, video kayıtları, yansıtma raporu, ders planı, çevrimiçi gönderiler, gözlem, belge/alanyazın inceleme olmak üzere çeşitlilik göstermektedir. En çok yararlanılan veri toplama aracının yarı yapılandırılmış veya yapılandırılmış görüşmeler (f= 20) olduğu, bunu anketlerin (f= 13) takip ettiği belirlenmiştir. En az yararlanılan veri toplama aracının ise ders planı (f= 1) olduğu görülmüştür.

Tablo 5**Araştırmalarda Kullanılan Veri Toplama Araçları***

Veri Toplama Araçları*	f
Görüşme	20
Anket	13
Ölçek	4
Video kayıtları	3
Başarı testi	2
Yansıtma raporu	2
Araştırmacı günlüğü	3
Belge/Alanyazın inceleme	4
Çevrimiçi gönderiler	3
Gözlem	4
Ders planı	1
Toplam	59

*Araştırmalarda birden fazla veri toplama aracı kullanıldığı için f değeri 29'dan fazladır.

İncelenen Araştırmaların Amaçlarına Göre Dağılımı

Her araştırma bir amaç çerçevesinde sorulan soru veya soruların çeşitli yollarla cevaplanması üzerine yapılır. Bu bağlamda bakıldığında araştırmalar amaçlarına göre keşfedici (exploratory), tanımlayıcı/betimsel (descriptive) ve açıklayıcı (explanatory) olmak üzere üç biçimde sınıflandırılabilir (Neuman & Robson, 2014, s. 29-30).

Bu araştırmada incelenen araştırmalarda elde edilmek istenen bilgi türü dikkate alınarak araştırmaların amaçlarını gösterir dağılım Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6**Araştırmaların Amaçlarına Göre Dağılımı**

Ana tema	frekans	Araştırma
Betimsel Araştırmalar	f=13	Arslan vd., 2020; Aşık, 2019; Başaran, 2020; Çelen, 2018; Doğan & Yurtseven, 2021; Elçi, 2016; Gülbahar & Karataş, 2016; Hallaç, 2021; Kesim, 2009; Kızıldağ, 2019; Özgül, 2018; Sezer vd., 2017; Yıldırım, 2007
Keşfedici Araştırmalar	f=12	Arslan, 2018; Avcı, 2021; Avcı & Güven, 2021; İşeri, 2019; Güneş, 2017; Mutlu & Özden, 2017; Sarıdaş, 2017; Sezgin, 2020; Songül, 2014; Songül, 2019; Şahin İzmirli vd., 2017; Uluuysal vd., 2014
Açıklayıcı Araştırmalar	f=4	Aytaç & Altunçekiç, 2012; Baran, 2008; Bükücü, 2010; Özen, 2014

Tablo 6 incelendiğinde eğitimcilerin mesleki gelişimine yönelik araştırmaların ağırlıklı olarak betimsel/tanımlayıcı (f= 13) ve keşfedici (f= 12) araştırmalar oldukları görülmektedir. Keşfedici araştırmalar, daha çok "Ne" sorusu hakkında, diğer bir deyişle araştırma konusunun görece yeni olduğu durumlarda, yapılan daha çok konuyla ilgili ön bilgi toplamaya, esnek bir şekilde bir konuyu betimlemeye ve genellikle deneysel incelemelerin az olduğu konularda yapılan araştırmalardır. Bu araştırmalarda daha çok nitel araştırma yöntemleriyle ve daha az belirgin bir teoriye dayalı olarak araştırma kurgulanır (Neuman & Robson, 2014, s. 89). Bu araştırmada genellikle nitel desende gerçekleştirilen araştırmalarda çevrimiçi mesleki gelişimin ne olduğu (ör. Arslan, 2010; Kızıldağ, 2019); daha esnek bir yaklaşımla ve çoğunlukla görüşme ve gözlemlere dayalı olarak (ör. Şahin İzmirli vd., 2017) çevrimiçi mesleki gelişim kavramını tanıtmaya yönelik araştırmalar keşfedici araştırmalar olarak sınıflandırılmıştır. Bunun yanında

betimleyici/tanımlayıcı araştırmalar ise pratikte keşifsel araştırmalarla iç içe geçmekle birlikte, daha çok iyi bilinen bir olgu/durum/sorunu “nasıl” ve “kim” sorularına odaklanarak betimlemeye çalışan araştırmalardır (Neuman & Robson, 2014). Bu araştırmada nitel ve nicel araştırma desenlerinin birlikte kullanıldığı araştırmalar, yarı/zayıf deneysel ve eylem araştırması yöntemini benimseyen araştırmalar bu kategoride kodlanmıştır. Bununla birlikte, her ne kadar nitel araştırma deseninde olarak Tablo 4’de kodlanmış olsa da geliştirme araştırması yöntemini kullanan araştırmalarda bir çevrimiçi mesleki gelişim platformu tasarımını ön plana çıkartmaları sebebiyle amaçları açısından betimleyici araştırmalar kategorisinde kodlanmışlardır.

Tablo 6’ya açıklayıcı araştırmalar teması altında ise betimlemenin ötesinde problem durumların “neden” ve “nasıl” olduğunu açıklamak üzere yapılandırılan araştırmalar kodlanmıştır. Bu doğrultuda nicel araştırma deseninin özelliklerini taşıyan ve nicel veri toplama araçlarının kullanıldığı, deneysel veya yapılandırılmış görüşmelerin yer aldığı değişkenleri veya aralarındaki ilişkileri temel alan nicel araştırmalarda amaçları açısından açıklayıcı araştırmalar (f= 4) teması altında kodlanmıştır.

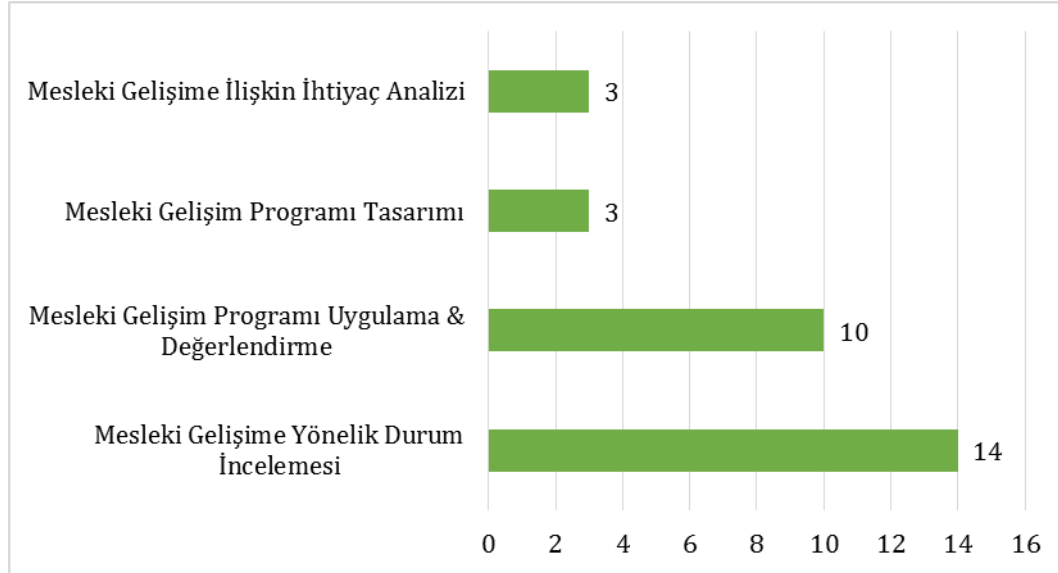
Tablo 6’ya göre eğitimcilerin çevrimiçi mesleki gelişimlerini konu alan araştırmaların daha fazla ilgili alanı keşfetmeye veya problem durumları ortaya koymaya yönelik betimsel yapıdaki araştırmalar olduğu, çevrimiçi mesleki gelişim konusunun “neden”leri ile derinlemesine incelendiği açıklayıcı araştırmaların ise henüz oldukça sınırlı sayıda olduğu söylenebilir.

Çevrimiçi Mesleki Gelişim Araştırmalarının Araştırma Konularına Göre Dağılımı

Araştırma amaçlarına göre sınıflandırılan çalışmalar, ayrıca araştırdıkları konu ve alanlar çerçevesinde sınıflandırılmıştır. İncelenen çevrimiçi mesleki gelişim araştırmalarının araştırma konularına göre dağılımı Şekil 2’de yer almaktadır.

Şekil 2

Çevrimiçi Mesleki Gelişim Araştırmalarının Araştırma Konularına göre Dağılımı*

*Bir araştırmada birden fazla konu çalışıldığı için f değeri 29’dan fazladır.

Şekil 2’de görüldüğü üzere, incelenen araştırmalarda ağırlıklı olarak eğitimcilerin mesleki gelişimlerine ilişkin bir durum üzerine incelemeyi konu alan araştırmaların (f= 14) yapıldığı belirlenmiştir. Bu araştırmalardan bazıları; mesleki gelişim olanaklarını inceleme (ör. İşeri, 2019), mesleki gelişime yönelik çevrimiçi bir öğrenme ortamını inceleme (ör. Sarıdaş, 2017), mesleki gelişimde eğitimcilerde olması gereken rol ve yeterliklerin incelenmesi (Güneş, 2017), eğitimcilerin mesleki gelişim bağlamında e-öğrenmeye yönelik hazırbulunuşluklarının incelenmesi (Bükücü, 2010), vb. gibi konuları içerdiği görülmüştür.

Ezgi ÖZDEMİR, Funda DAĞ

Eğitimcilerin mesleki gelişimine yönelik çevrimiçi öğrenme araştırmalarının sistematik analizi

Şekil 2'ye göre, incelenen araştırmalarda ikinci sırada en çok bir mesleki gelişim programının uygulanması ve uygulamanın çeşitli nitelikleri açısından değerlendirilmesini (f= 10) konu alan araştırmaların yapıldığı görülmüştür. Diğer tarafta mesleki gelişim araştırmalarında; mesleki gelişime yönelik ihtiyaç analizini konu alan (f= 3) ve bir çevrimiçi mesleki gelişim programı tasarımı (f= 3) konu alan araştırmaların ise daha az sayıda olduğu belirlenmiştir.

Çevrimiçi Mesleki Gelişim Araştırmalarında Öne Çıkan Öğrenme/Öğretme Modelleri ve Kuramsal Yaklaşımlar

Bu araştırmada incelenen 29 çevrimiçi mesleki gelişim konulu araştırmadan 10'unda çevrimiçi mesleki gelişimin bir öğrenme/öğretme modeli veya kuramsal bir yaklaşıma dayalı olarak ele alındığı belirlenmiştir. Bu doğrultuda, incelenen araştırmalarda öne çıkan öğrenme/öğretme modelleri ve kuramsal yaklaşımlar Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7

Çevrimiçi Mesleki Gelişim Araştırmalarında Öne Çıkan Öğrenme/Öğretme Modelleri ve Kuramsal Yaklaşımlar

Tema	frekans	Araştırma
Harmanlanmış öğrenme	f=4	Aytaç & Altunçekiç, 2012; Doğan & Yurtseven, 2021; Elçi, 2016; Sezer vd., 2017
Yaşam boyu öğrenme yaklaşımı	f=3	Kesim, 2009; Çelen, 2018; Songül, 2014
Yetişkin Eğitimi Kuramı (Androgoji)	f=1	Şahin İzmirli vd., 2017
Yaparak- yaşayarak öğrenme yaklaşımı	f=1	Gülbahar & Karataş, 2015
Öğretimde sistem yaklaşımı (Addie öğretim tasarımı modeli)	f=1	Sezer vd., 2017
Eşitlik kuramı	f=1	Sezer vd., 2017
DA (Ders araştırması) Modeli	f=1	Songül, 2019
Bağlantılı Öğretmen Gelişimi Modeli	f=1	Songül, 2019
Çevrimiçi ders tasarım modeli	f=1	Çelen, 2018

Tablo 7'ye göre, incelenen çevrimiçi mesleki gelişim araştırmalarında öne çıkan yaklaşımın harmanlanmış öğrenme (f=4) olduğu görülmüştür. Bu araştırmalarda harmanlanmış öğrenmenin çevrimiçi mesleki gelişim bağlamında tercih edilebilir ve verimli bir öğretim modeli olmasına vurgu yapıldığı görülmüştür. Örneğin; Aytaç ve Altunçekiç (2012) harmanlanmış öğrenme yönteminin, bilgisayar destekli yöntem ve anlatım yöntemine göre akademik açıdan daha etkili olduğunu belirtmiştir. Doğan ve Yurtseven (2021) harmanlanmış yapıda bir mesleki gelişim programı tasarımı ortaya koymuşlardır. Elçi (2016), Amerika'daki bir üniversitede öğretim elemanlarının mesleki gelişimi konusunda harmanlanmış öğrenmeden yararlandıklarını ortaya koymuş ve Sezer ve diğerleri (2017) deneysel araştırmalarında; mesleki gelişim eğitimlerinin bilgi boyutunun çevrimiçi ortamda, beceri boyutunun ise yüz yüze gerçekleştirileceği harmanlanmış öğrenme yönteminin daha etkili olacağını vurgulamıştır.

Bununla birlikte Tablo 7'ye göre; yaşam boyu öğrenme yaklaşımının kullanıldığı (f= 3) araştırmalar belirlenmiştir. Kesim (2019) yaşam boyu öğrenme yaklaşımını temele alan sertifika programı oluşturmuştur. Çelen (2018) ve Songül (2014) araştırmalarında öğretmenlerin mesleki gelişiminde yaşam temelli öğrenmenin önemine dikkat çekmiştir. Yetişkin öğrenme kuramı (Androgoji) vurgusu yapan (f= 1) araştırmalarda tespit edilmiştir. Şahin İzmirli ve diğerleri (2017), yetişkin eğitimi kuramına uygun hazırlanan bir mesleki gelişim programını değerlendirmiştir. Tablo 7'ye göre, Yaparak- yaşayarak öğrenme yaklaşımı (f=1), Addie Modeli (f=1), Eşitlik kuramı (f=1), Ders Araştırması Modeli (f=1), Bağlantılı Öğretmen Gelişimi Modeli (f=1) ve Çevrimiçi Ders Tasarım Modeli (f=1) araştırmalarda kullanıldığı belirlenen diğer öğrenme/öğretme modeli-yaklaşımlarıdır. Araştırmaların yarısından fazlasında (f=19) ise öne

çıkan öğrenme/öğretme modeli veya kuramsal veya kavramsal bir çerçevenin belirtilmediği görülmüştür.

Çevrimiçi Mesleki Gelişim Araştırmalarında Ortaya Çıkan Olumlu Yönler

İncelemeye dahil edilen araştırmaların “Bulgular” ve “Tartışma ve Sonuç” bölümleri detaylı olarak incelendiğinde 25 araştırmada çevrimiçi mesleki gelişime yönelik olumlu yönler tespit edilmiş, yapılan içerik analizi sonucunda ulaşılan bulgular Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8

Çevrimiçi Mesleki Gelişim Araştırmalarında Ortaya Çıkan Olumlu Yönler

Tema	Alt tema	frekans	Araştırma
Öğrenme ortamı	esneklik	f=12	Arslan vd., 2020; Baran, 2008; Çelen, 2018; Doğan & Yurtseven, 2021; Güneş, 2017; Kızıldağ, 2019; Mutlu & Özden, 2017; Özgül, 2018; Sarıdaş, 2017; Sezer vd., 2017; Uluuysal vd., 2014; Yıldırım, 2007
	Verimlilik (teknolojik imkan, kaliteli eğitim, güncellik)	f=12	Aytaç & Altunçekiç, 2012; Avcı, 2021; Baran, 2008; Bükücü, 2010; Elçi, 2016; Mutlu & Özden, 2017; Özen, 2014; Özgül, 2010; Sezer vd., 2017; Sezgin, 2020; Uluuysal vd., 2014; Yıldırım, 2007
	ekonomiklik	f=7	Aşık, 2019; Aytaç & Altunçekiç, 2012; Baran, 2008; Sarıdaş, 2017; Sezer vd., 2017; Sezgin, 2020; Yıldırım, 2007
	Etkileşim imkanı	f=7	Aşık, 2019; Aytaç & Altunçekiç, 2012; Avcı, 2021; Başaran, 2020; Doğan & Yurtseven, 2021; Sarıdaş, 2017; Sezgin, 2020
	Fazla katılımcı imkanı	f=4	Avcı, 2021; Elçi, 2016; Mutlu & Özden, 2017; Sezer vd., 2017;
	Tekrar edilebilirlik	f=3	Baran, 2008; Güneş, 2017; Yıldırım, 2007
Öğrenen	Uzman eğiticiler	f=2	Baran, 2008; Mutlu & Özden, 2017
	Bireysel öğrenme	hızda f=6	Arslan, 2018; Aytaç & Altunçekiç, 2012; Doğan & Yurtseven., 2021; Sezgin, 2020; Uluuysal vd., 2014; Yıldırım, 2007
	Motivasyon	f=5	Başaran, 2020; Özgül, 2018; Sezgin, 2020; Şahin İzmirli vd., 2017; Yıldırım, 2007
	Fırsat eşitliği	f=4	Baran, 2008; Başaran, 2020; Bükücü, 2010; Yıldırım, 2007

Tablo 8 incelendiğinde çevrimiçi mesleki gelişim uygulamalarının öğrenme ortamı teması altında ortaya konan olumlu yönlerinin; verimlilik (f=12), esneklik (f=12), etkileşim imkanı (f=7) ve ekonomiklik (f=7) alt temalarıyla ön plana çıktığı belirlenmiştir. Bununla birlikte, araştırmalarda fazla katılımcı imkanı (f=4), tekrar edilebilirlik (f=3) ve uzman eğiticiler (f=2) belirlenen diğer olumlu alt temalardır. Tablo 8’e göre, çevrimiçi mesleki gelişim uygulamalarının öğrenen teması altında kodlanan olumlu yönleri olarak ise; bireysel hızda öğrenme imkanı (f=6), motivasyon sağlaması (f=5) ve fırsat eşitliği yaratması (f=4) olarak tespit edilmiştir.

Çevrimiçi Mesleki Gelişim Araştırmalarında Ortaya Çıkan Olumsuz Yönler

İncelemeye dahil edilen araştırmaların “Bulgular” ve “Tartışma ve Sonuç” bölümleri detaylı olarak incelendiğinde 15 araştırmada çevrimiçi mesleki gelişime yönelik olumsuz yönlerin vurgulandığı tespit edilmiş ve içerik analizi sonucunda ulaşılan bulgular Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9**Çevrimiçi Mesleki Gelişim Araştırmalarında Ortaya Çıkan Olumsuz Yönler**

Tema	Alt tema	frekans	Araştırma
Öğrenme ortamı	Teknik destek	f=6	Aşık, 2019; Güneş, 2017; Gülbahar & Karataş, 2016; Kızıldağ, 2019; Songül, 2014; Özgül, 2018
	Teknolojik altyapı	f=5	Avcı, 2021; Güneş, 2017; Gülbahar & Karataş, 2016; Mutlu & Özden, 2017; Songül, 2014
	Yetersiz içerik	f=4	Güneş, 2017; Kesim, 2009; Özgül, 2018; Sarıdaş, 2017
	İletişim sorunları	f=3	Aşık, 2019; Baran, 2008; Güneş, 2017
	Güvenilirlik	f=1	Sarıdaş, 2017
Öğrenen	İhtiyaca yönelik olmaması	f=2	Mutlu & Özden, 2017; Özen, 2014
	Motivasyon sorunları	f=2	Özgül, 2018
	Bilgisayara bağlılık	f=1	Özgül, 2018
	Fazla katılımcı	f=1	Sezer vd., 2017
	Bireysel öğrenemeyen katılımcılar	f=1	Arslan, 2018; Baran, 2008

Tablo 9'a göre çevrimiçi mesleki gelişim araştırmalarında öğrenme ortamı teması altında kodlanan olumsuzluklar; teknik destek (f=6) ve teknolojik altyapı (f=5) olmuştur. Bunun yanında, yetersiz içerik (f=4), iletişim sorunları (f=3), ve güvenilirlik (f=1) öğrenme ortamı açısından ortaya çıkan diğer olumsuz yönler olarak kodlanmıştır. Tablo 9'da görüldüğü üzere, öğrenen teması altında kodlanan olumsuzluklar ise; eğitimlerin ihtiyaca yönelik olmaması (f=2), motivasyon sorunları (f=2), bilgisayara bağlılık (f=1), fazla katılımcı (f=1) ve bireysel öğrenemeyen katılımcılar (f=1) olarak kodlanmıştır.

Çevrimiçi Mesleki Gelişim Araştırmalarına Göre Eğitimcilerin Çevrimiçi ve Uzaktan Mesleki Gelişim Uygulamalarına Yönelik Beklentileri

İncelemeye dahil edilen araştırmaların "Bulgular" ve "Tartışma ve Sonuç" bölümleri detaylı olarak incelendiğinde 11 araştırmada çevrimiçi mesleki gelişime yönelik beklentiler tespit edilmiş ve içerik analizi sonucunda ulaşılan bulgular Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10

Çevrimiçi Mesleki Gelişim Araştırmalarına Göre Eğitimcilerin Çevrimiçi ve Uzaktan Mesleki Gelişim Uygulamalarına Yönelik Beklentileri

Tema	frekans	Araştırma	
Uygulamalı eğitim	f=4	Aşık, 2019; Başaran, 2020; Gülbahar & Karataş, 2016; Songül, 2014	
Ulaşılabilirlik (pratiklik)	f=3	Aşık, 2019; Avcı, 2021; Bükücü, 2010	
Motive ediciler	f=2	Avcı, 2021; Özgül, 2018	
Etkileşimli ortam	f=2	Aşık, 2019; Çelen, 2018	
Hazırbulunuşluğa göre gruplar ve içerik	f=2	Çelen, 2018; Gülbahar & Karataş, 2016	
İhtiyaca dönüklük	f=1	Sarıdaş, 2017	
Açıklık (Anlaşılabilirlik)	f=1	Özgül, 2018	
En çok ihtiyaç duyulan mesleki gelişim eğitimleri	Bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT)	f=3	Avcı & Güven, 2021; Çelen, 2018; Songül, 2014
	Yabancı dil	f=3	Avcı & Güven, 2021; Başaran, 2020; Sezgin, 2020
	Alternatif ölçme ve değerlendirme	f=2	Aşık, 2019; Avcı & Güven, 2021
	Sınıf yönetimi	f=1	Sezgin, 2020

Tablo 10 incelendiğinde çevrimiçi mesleki gelişim konulu araştırmalarda eğitimcilerin çevrimiçi ve uzaktan mesleki gelişim uygulamalarına yönelik beklentilerinin; eğitimlerin uygulamalı olması (f=4) ve kolay ulaşılabilir olması (f=3) yönünde yoğunlaştığı görülmüştür. Motive ediciler (f=2), etkileşimli ortam (f=2), hazırbulunuşluğa göre gruplar ve içerik (f=2), ihtiyaca dönüklük (f=1) ve açıklık (f=1) eğitimcilerin çevrimiçi mesleki gelişim programlarından/uygulamalarından diğer beklentileridir. Bununla birlikte Tablo 10'da belirtildiği üzere incelenen araştırmalarda eğitimcilerin en çok ihtiyaç duyduğu mesleki gelişim eğitimlerinin ise; Bilgi ve iletişim teknolojileri (f=3) ve yabancı dil eğitimi (f=3) olarak ön plana çıktığı belirlenmiştir. Bu eğitimleri alternatif ölçme ve değerlendirme (f=2) ve sınıf yönetimi (f=1) konuları takip etmektedir.

Çevrimiçi Mesleki Gelişim Araştırmalarında, Eğitimcilerin Çevrimiçi ve Uzaktan Mesleki Gelişimine Katkı Sağlamak Üzere Sunulan Öneriler

Eğitimcilerin çevrimiçi ve uzaktan mesleki gelişimine katkı sağlamak üzere incelemeye dahil edilen tüm araştırmaların geleceğe yönelik önerileri tartışma ve sonuç bölümlerinde veya ayrı bir başlık altında içerip içermediğine ilişkin ayrıntılı inceleme sonucunda 27 araştırmanın geleceğe yönelik öneriler sunduğu belirlenmiş ve yapılan içerik analizi ile bu öneriler Tablo 11'de; araştırmacılara yönelik öneriler, uygulayıcılara yönelik öneriler ve kurumlara yönelik öneriler olmak üzere üç tema altında sunulmuştur.

Tablo 11

Çevrimiçi Mesleki Gelişim Araştırmalarında Eğitimcilerin Çevrimiçi ve Uzaktan Mesleki Gelişimine Katkı Sağlamak Üzere Gelecekte Yapılması Önerilenler

Tema	Alt tema	frekans	Araştırma
Araştırmacılar a öneriler	Etkileşim (Öğretmenler arası iletişim)	f=5	Aşık, 2019; Avcı & Güven, 2021; Başaran, 2020; Sarıdaş, 2017; Şahin İzmirli vd., 2017
	Öğrencilere yansması	f=3	Aşık, 2019; Avcı & Güven, 2021; Aytaç & Altunçekiç, 2012
Uygulayıcılara öneriler	İhtiyaca yöneliklik	f=11	Aşık, 2019; Aytaç & Altunçekiç, 2012; Başaran, 2020; Elçi, 2016; Kesim, 2009; Kızıldağ, 2019; Mutlu & Özden, 2017; Özen, 2014; Sarıdaş, 2017; Sezer vd., 2017; Uluuysal vd., 2014
	Etkileşimli ortam (İşbirlikçi öğrenme ortamı)	f=7	Başaran, 2020; Bükücü, 2010; Güneş, 2017; İşeri, 2019; Özgül, 2018; Songül, 2019; Yıldırım, 2007
	Uygulamalı eğitim	f=5	Aşık, 2019; Başaran, 2020; Güneş, 2017; Gülbahar & Karataş, 2016; Songül, 2014
	Uygun zaman	f=3	Arslan vd., 2020; Bükücü, 2010; Çelen, 2018
	Bireysel hızda ilerleme	f=3	Arslan, 2018; Çelen, 2018; Uluuysal vd., 2014
	Güncellik	f=3	İşeri, 2019; Özgül, 2018; Sarıdaş, 2017
	Uzman eğitici	f=3	Çelen, 2018; Sezer vd., 2017
	Hazırbulunuşluğa göre eğitim	f=2	Özgül, 2018; Songül, 2014
	Gönüllülük	f=2	Aşık, 2019; Başaran, 2020
	Kurumlara öneriler	Yaygınlaştırma	f=11
Kaliteli dijital içerik		f=10	Arslan, 2018; Arslan vd., 2020; Aytaç & Altunçekiç, 2012; Bükücü, 2010; Güneş, 2017; Gülbahar & Karataş, 2016; Kesim, 2009; Sezer vd., 2017; Songül, 2019; Uluuysal vd., 2014
Teknik destek		f=7	Bükücü, 2010; Güneş, 2017; Gülbahar & Karataş, 2016; Özgül, 2018; Sezer vd., 2017; Songül, 2014; Yıldırım, 2007
Uzaktan eğitim ile öğretim elemanı yetiştirilmesi		f=4	Arslan, 2018; Elçi, 2016; İşeri, 2019; Özen, 2014
Öğretmen yetiştirme süreci		f=4	Arslan, 2018; Başaran, 2020; Özen, 2014; Sezgin, 2020
Hızlı ve kolay erişim		f=3	Aşık, 2019; Bükücü, 2010; Hallaç, 2021
Motivasyon arttırıcılar		f=3	Başaran, 2020; İşeri, 2019; Özgül, 2018
Teknolojik altyapı		f=2	Özen, 2014; Songül, 2014
Güvenlik		f=1	Sarıdaş., 2017

Tablo 11'e göre incelenen araştırmalarda araştırmacılara yönelik olarak; öğretmenlerarası iletişime dayalı etkileşim odaklı (f=5) araştırmalar ve öğretmenlerin mesleki gelişiminin öğrenci üzerindeki etkilerini (f=3) incelemeye yönelik araştırmalar yapılması yönünde önerilerde bulunulmuştur. Uygulayıcılara yönelik olarak ise; çevrimiçi ve uzaktan mesleki gelişim

eğitiminin ihtiyaca yönelik olması (f=11), etkileşimli ortamların olması (f=7) ve uygulamalı eğitimlere yer verilmesi (f=5) önerileri öne çıkmaktadır. Uygun zaman (f=3), bireysel hızda ilerleme (f=3), güncellik (f=3), uzman eğitici (f=3), hazırbulunuşluğa göre eğitim (f=2) ve gönüllülük (f=2) uygulayıcılara yönelik bir diğer önerilerdendir. Kurumlara yönelik olarak; çevrimiçi ve uzaktan mesleki gelişim eğitimlerinin yaygınlaştırılması (f=11), içeriklerin kaliteli olması (f=10) ve teknik desteğin sağlanması (f=7) yönünde önerilerin öne çıktığı belirlenmiştir. Tablo 11’de sunulduğu üzere; uzaktan eğitim ile öğretim elemanı yetiştirilmesi (f=4), öğretmen yetiştirme süreci (f=4), hızlı ve kolay erişim (f=3), motivasyon arttırıcılar (f=3), teknolojik altyapı (f=2) ve güvenlik (f=1) açısından çevrimiçi mesleki gelişim çalışmalarında önerilerde bulunulmuştur.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Türkiye’de eğitimcilerin çevrimiçi mesleki gelişimini konu alan araştırmaların sistematik analizini amaçlayan bu çalışmada son yıllarda araştırmaların artmakla birlikte, incelenen çalışmaların sayısı (f= 29) dikkate alındığında, oldukça az sayıda araştırma olduğu söylenebilir. Gebel ve Tekin Bozkurt (2022), Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülen uzaktan hizmet içi eğitim faaliyetleri hakkındaki öğretmenlerin görüşlerini inceledikleri araştırmalarında çevrimiçi mesleki gelişim konusunda yapılan araştırmaların artması gerektiğini belirtmişlerdir. Uluslararası alanyazında da eğitimde teknoloji uygulamaları üzerine çok sayıda araştırma yapılmasına rağmen, mesleki gelişim bağlamında teknoloji entegrasyonuna yönelik araştırmaların sınırlı olduğu belirtilmektedir (Zhang, 2022). Bu bilgiler ışığında ve Milli Eğitim Bakanlığı’nın güncel eğitim politikalarıyla birlikte, uzaktan eğitime talebin artması (Kavrat & Türel, 2013), zaman ve mekan esnekliği ve ekonomiklik gibi uzaktan eğitimin sunduğu olanaklar (Uştu vd., 2016), pandemi süreciyle birlikte öğretmenlerin mesleki gelişimlerinin yeniden ele alınması gereksinimi konusundaki araştırma bulguları (Arslan, 2021) ve araştırmamızın mevcut bulgusu da dikkate alınarak çevrimiçi ve uzaktan mesleki gelişim konusunda daha fazla araştırma yapılmasına ihtiyaç olduğu vurgulanabilir.

Araştırma kapsamında çevrimiçi mesleki gelişim araştırmalarının daha fazla öğretmenlerle (%54.5) yapıldığı, yüksek öğretim, eğitim yöneticileri gibi diğer eğitimin farklı aktörlerine yönelik çevrimiçi mesleki gelişimi konu alan araştırmaların daha sınırlı olduğu belirlenmiştir. Bu durum, Türkiye’de MEB bünyesinde görev yapan öğretmen sayısının bir milyonu geçmesi dikkate alındığında makul bir durum olarak algılanabilir. Öğretmenler açısından farklı branşlardan ortaokul öğretmenlerini (%40) ve İngilizce öğretmenlerini (%28) kapsayan çevrimiçi mesleki gelişim çalışmalarının daha fazla olduğu belirlenmiştir. Bu durum mesleki gelişimi farklı bakış açılarından inceleme imkanı sunması ve kolay ulaşılabilir çalışma gruplarıyla araştırmaların yapılmış olmasından kaynaklı olabilir. Bununla birlikte, alanyazında belirtildiği üzere, yabancı bir dili öğretmek, uygulamak ve değerlendirmek için çağın gereksinimleriyle birlikte çeşitli öğretim yaklaşımlarını bilme ihtiyacı, İngilizce öğretmenlerinin mesleki öğrenme çeşitliliğinin fazla olmasına neden olabilir (Alsied & Pathan, 2013; Nami vd., 2016; Zhang, 2022). Bu durum, İngilizce öğretmenleriyle daha fazla mesleki gelişim çalışması yapılmasında bir neden olarak da düşünülebilir. Bununla birlikte, yaşadığımız çağın gereksinimleri ve mesleki gelişimin sürdürülebilirliğinin önemi dikkate alınarak (Dağ, 2016; Ramírez-Montoya, 2021); farklı eğitim kademelerindeki (ilköğretim, ortaöğretim, yükseköğretim, yetişkin eğitimcileri, vb.) öğretmenler, ve eğitim yöneticileri vb. gibi farklı eğitici profillerinin çevrimiçi mesleki gelişimini konu alan araştırmaların artması gerektiği söylenebilir.

İncelenen araştırmalarda ağırlıklı kullanılan yöntemin nitel araştırma yaklaşımı ve durum çalışması (%34.4) olduğu belirlenmiştir. Nitel araştırmalar derinlemesine bilgi elde edilmesine imkan vermesi ve özellikle durum çalışmalarının da eğitim ortamlarında sıklıkla kullanılması sebebiyle, öğretmenlerin öğrenme deneyimlerinin incelenmesinde faydalıdır (Ozan Leymun vd., 2017; Merriam, 2013). Diğer tarafta, incelenen araştırmalarda görüşme (%33.9) ve anketin (%22) veri toplama aracı olarak sıklıkla kullanıldığı görülmüştür. Eğitimcilerin mesleki gelişiminin önemi bağlamında, mesleki gelişim öncesinde ve süresince süreçte rol alan çeşitli

paydaşlardan çeşitli veri toplama araçlarıyla veri toplanması ve derinlemesine, uzun süreli inceleme yapılması önemli bir gereksinimdir (Atal & Sancar, 2021). Bununla birlikte çevrimiçi mesleki gelişim araştırmalarında, eğitimcilerin deneyimlerini derinlemesine inceleme gereksinimi ve bu bağlamda yeterli ve ayrıntılı veri toplama ihtiyacı olmasının (Stepp, 2022), araştırmalarda ağırlıklı olarak nitel araştırma yaklaşımı ve durum çalışması gibi derinlemesine inceleme yöntemlerinin kullanılmasını ve veri toplama araçlarının çeşitliliğini gerektirdiği düşünülebilir. Bu durum aynı zamanda incelenen araştırmaların amaçları açısından incelendiğinde ortaya çıkan, betimleyici araştırmaların (%44.8) daha fazla görülmüş olması durumuyla da uyumludur. Bunun yanı sıra araştırmaların yarısından fazlasının 1-50 kişi arasında (%54.5) katılımcılarla yapıldığı saptanmıştır. Nitel araştırmalarda katılımcı sayısının nicel araştırmalara göre daha az olması da bilinen bir durumdur (Cresswell, 2017).

Bu araştırmada, incelenen çalışmalar araştırma amaçları açısından incelendiğinde; betimleyici (f= 13), ve keşfedici (f= 12) araştırmaların alanyazında daha çok yer aldığı, açıklayıcı araştırmaların (f= 4) ise daha az olduğu görülmektedir. İncelenen çalışmaların araştırma konuları ağırlıklı olarak mesleki gelişime ilişkin bir durumun incelenmesi (f= 14) üzerine yoğunlaşmıştır. Mesleki gelişim programı uygulamak ve değerlendirmek (f= 10) üzere de araştırmalar belirlenmiştir. Uluslararası alanyazında durum tespiti yapmanın ötesinde mesleki gelişim programının etkililiğini değerlendirmek, öğretmenlerdeki gelişim ve değişimi saptamak, öğrenci başarısı üzerindeki etkilerini incelemek, teknoloji destekli öğrenme ortamı oluşturmak ve işbirlikli mesleki gelişim kültürü oluşturmak gibi daha kapsamlı ve derinlemesine araştırmalar yapıldığı belirtilmektedir (Atal & Sancar, 2021). İncelenen araştırmaların yarısından fazlasında bir kuram veya öğretim modeline yer verilmediği dikkat çekici görülmüştür. Bunun yanı sıra harmanlanmış öğrenme modeli (f=4), yaşam boyu öğrenme yaklaşımı (f=3) ve yetişkin eğitimi kuramı (f=2) araştırmalarda ön plana çıkmaktadır. Kara ve Karakoç (2017), öğretmenlere yönelik düzenlenen hizmet içi eğitimlerin yetişkin eğitimi kuramına göre düzenlenmediğini belirtmiştir.

Tüm bunlarla birlikte, kısa bir zaman dilimi öncesinde yaşanan pandemi sürecinde öğretmenlerin mesleki gelişim ihtiyaçlarının çevrimiçi öğretim, bilgi teknoloji okuryazarlığı gibi konulara odaklandığı alanyazında belirtilmektedir (Chin, 2022). Diğer tarafta, bu ihtiyaçlarla birlikte öğretmenlerin mesleki gelişim bağlamında ekonomik, zamansal ve lojistik engelleri olduğu da alanyazında vurgulanmaktadır (Chin, 2022; Bümen, 2012). Günümüzde hızlı değişen koşullar eğitimcileri yeniden uzaktan eğitim uygulamalarıyla karşı karşıya bırakabilir. Türkiye’de Şubat 2023’de yaşanan deprem felaketinde üniversiteler yaklaşık bir öğretim dönemini yeniden çevrimiçi yürütmek durumuyla karşı karşıya kalmışlardır. Üstünlüoğlu ve Gün (2023), özellikle salgın ve doğal afet gibi durumlarda, öğretmenler için işbirlikçi bir haberleşme ağının sağlanmasının onlar için faydalı olduğunu, çevrimiçi öğretmen eğitimlerinin yüz yüze eğitimlere ilaveten çok kıymetli bir seçenek olduğunu belirtmişlerdir. Bu bilgilerden özetle, sürdürülebilir bir uzaktan eğitim için eğitimcilerin sürekli mesleki gelişim ihtiyaçları göz ardı edilemez bir durumdur. Bu çerçevede; fazla sayıda katılımcıya eğitim olanağı sunabilme imkanı, zamansal ve lojistik esnekliği, çevrimiçi mesleki gelişime duyulan ihtiyacı bir başka açıdan yine ortaya koymaktadır. Eğitimciler, öğrencilerini sürdürülebilir bir geleceğe hazırlarken öğrenme deneyimlerini zenginleştirerek nitelikli eğitim faaliyetlerini arttırmak ihtiyacındadırlar (Chin, 2022). Bunun için mesleki gelişim faaliyetlerinin de eğitimcilerin öğrenme deneyimlerini zenginleştirici ve özellikle güncel, yaratıcı, teknoloji destekli ortamlarda uygulanabilir öğretim yöntemleri, ölçme ve değerlendirme yöntemleri konusunda mesleki becerilerini geliştirici olmalıdır. Bu sebeple, bu araştırmanın, araştırma yöntemleri, katılımcı profilleri, vb. gibi betimsel bulguları dikkate alınarak, çeşitli eğitimci profilleri için nitelikli öğretme faaliyetleri deneyimlemelerine olanak sunan çevrimiçi mesleki gelişim ortamlarının derinlemesine incelendiği araştırmalara ihtiyaç olduğu vurgulanabilir. Bununla birlikte, bu araştırmada, çoğunlukla nitel ve nicel yöntemler birlikteliğinde, çevrimiçi bir öğretim programı tasarımı ve tasarımın uygulanması ve/veya değerlendirmesini inceleyen araştırmalarda belirlenmiştir. Öğretim tasarımı, eğitim süreçlerinin etkili bir şekilde planlanması, yönetilmesi ve değerlendirilmesi amacıyla kullanılan ve eğitim süreçlerini geliştirmenin yanı sıra öğrenme

ortamlarını/öğrenme deneyimlerini ihtiyaçlara göre optimize etmek için kritik bir rol oynayan bir disiplindir (Morrison vd., 2013). Bu doğrultuda, çevrimiçi mesleki gelişimi konu alan öğretim tasarımına dayalı araştırmaların eğitim uygulamalarını zenginleştirmek ve daha etkili hale getirmek açısından önemli katkılar sağlayabilir (Bragg vd., 2021). Bu araştırmada nitel ve nicel araştırma yöntemleri birlikte kullanan ve öğretim tasarımını temel alan araştırmaların çevrimiçi içi mesleki gelişim konusundaki uygulamaların olumlu ve olumsuz yönleri, eksikleri ve katkı sağlayıcı özelliklerinin ortaya konmasında öne çıkan araştırmalar oldukları söylenebilir. Bu bağlamda, öğretim tasarımı temelli çevrimiçi mesleki gelişim araştırmalarının; farklı eğitici profilleri açısından çevrimiçi mesleki gelişime farklı bakış açıları oluşturma potansiyelleri, çevrimiçi mesleki gelişimi ihtiyaçlar, uygulama pratikleri, vb. gibi farklı açılardan derinlemesine inceleme potansiyelleri nedeniyle nitelik ve çeşitlilik açısından çevrimiçi mesleki gelişim konusunda alan yazına katkı sunabileceği vurgulanabilir.

Bununla birlikte, araştırmamızın bulgularına göre, çevrimiçi mesleki gelişimi kavramsal bir çerçeveye veya bir öğretim modeline dayandırma çabasındaki araştırma sayısının görece az olduğu dikkate alınarak, çevrimiçi mesleki gelişim konusunda yapılacak araştırmalarda, çevrimiçi mesleki gelişim ile ilişkili kavram ve kuramlarında dikkate alınmasının önemli olduğu söylenebilir. Kavramsal ve kuramsal çerçeve bir çalışmayı bilimsel araştırma yapan temel faktörlerdir (Çepni, 2021). Kavramsal yapı bir bilimsel araştırmayı oluşturan kavramlar arasındaki ilişkiyi ve araştırma problemini açık biçimde ortaya çıkarmayı sağlar. Kuramsal çerçeve ise bir araştırmanın merkezini oluşturan ve kavramları açıklamayı sağlayan bir veya birden fazla kuramdan oluşan bir yapıdır (Çepni, 2021). Ortaya konan durum veya çözümlerin bilimsel açıdan geçerliliğinin olması amacıyla (Yener, 2018), çevrimiçi mesleki gelişim araştırmalarında kuramsal altyapıya önem gösterilmesine ihtiyaç olduğu söylenebilir. Örneğin, eğitimcilerin birer yetişkin olduğu düşünülerek, çevrimiçi mesleki gelişim uygulamasına yönelik araştırmaların yetişkin öğrenmesine uygun yöntem ve teknikler çerçevesinde tasarlanması ve uygulanması araştırmanın bir kuramla ilişkilendirilmesini sağlamakla birlikte, araştırmaya konu olan kavram ve durumların bilimsel olarak geçerli bir çerçevede anlaşılması ve yorumlanması açısından faydalı olacaktır.

Bu araştırmada incelenen çalışmalarda çevrimiçi mesleki gelişimle ilgili olarak ortaya konan olumlu yönlerden öne çıkanların esneklik, verimlilik, ekonomiklik, etkileşim imkanı ve bireysel hızda ilerleme olduğu belirlenmiştir. Alanyazında uzaktan eğitimin avantajlı görülen yönlerinden esneklik, ekonomiklik, bireysel hızda ilerlemenin yanı sıra, uzaktan eğitimi etkili kılan tekrar etme imkanı, öğreticilerin uzman olması, ders dökümanlarına ulaşabilme bulguları da vurgulanmaktadır (Gebel & Tekin Bozkurt, 2022; Tekin, 2020). Öğretmenler, ulaşılabilir, ekonomik, zaman ve rahatlık açısından çevrimiçi eğitime yönelebilir (Üstünlüoğlu & Gün, 2023).

Diğer taraftan, bu araştırmanın bir diğer bulgusu çevrimiçi mesleki gelişimle ilgili vurgulanan olumsuz yönlerin; teknik destek, teknolojik altyapı, yetersiz içerik, iletişim sorunları, güvenilirlik, eğitimlerin ihtiyaca yönelik olmaması, motivasyon sorunları, bilgisayara bağlılık, fazla katılımcı, bireysel öğrenemeyen katılımcılar olduğu görülmüştür. Uzaktan hizmetçi eğitimlerde eğitimlerin biçim, içerik, eğitici, teknik altyapı açısından yetersizliğinin öğretmenleri olumsuz yönde etkilediği vurgulanmaktadır (Özavcı & Çelikten, 2017). Uzaktan eğitimin iletişim ve etkileşim sınırlığından kaynaklı dezavantajları farklı çalışmalarda da belirtilmektedir (Tekin, 2020). Bu bağlamda bakıldığında da mesleki gelişim bağlamında, bireysel, teknik veya kurumsal açıdan çeşitli kuramlara dayalı olarak, çevrimiçi ve uzaktan eğitim ortamlarının olumlu ve olumsuz yönlerinin derinlemesine incelemesine ihtiyaç olduğu söylenebilir.

Bu araştırmada çevrimiçi mesleki gelişim araştırmalarında eğitimcilerin öne çıkan beklentileri; uygulamalı, etkileşimli, ulaşılabilir, motive edici, hazırbulunuşluğa göre grup ve içeriğin hedef kitleye uygun düzenlendiği eğitimler olmasıdır. Taştekin (2018) PISA'da başarılı bazı ülkelerle Türkiye'yi karşılaştırdığı araştırmasında; çeşitli ülkelerde (Singapur, Güney Kore, Finlandiya ve Avustralya) genellikle hizmet içi mesleki gelişim etkinliklerine katılımın teşvikle (ödül, terfi, ücret) sağlandığını, Türkiye'de ise mesleki gelişime teşvik eden uygulamaların yetersiz olduğunu

söylemiştir. Araştırmamızın bir diğer bulgusuna göre, eğitimcilerin en çok ihtiyaç duyduğu mesleki gelişim alanlarının “bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT), yabancı dil, sınıf yönetimi, alternatif ölçme ve değerlendirme” olduğudur. Öğretmenlerin teknoloji ve bilişim konularındaki istek ve beklentileri çeşitli araştırmalarda vurgulanmaktadır (Gebel & Tekin Bozkurt, 2022). Uluslararası alanyazında da mesleki gelişimde en çok ihtiyaç duyulan alanlar içerisinde öğretmenlerin bilgi ve iletişim teknolojileri ve teknolojiyi öğretim ortamlarında etkili ve verimli kullanma bağlamında mesleki gelişim faaliyetlerine ihtiyaç duyulduğu vurgulanmaktadır (Alsied & Pathan, 2013; Stepp, 2022).

İncelenen araştırmalarda çevrimiçi mesleki gelişim açısından gelecek araştırmalara, yönelik öğretmenler arası işbirlikçi öğrenmenin mesleki gelişime etkisi ve mesleki gelişim faaliyetlerinin öğrencilere etkisine yönelik araştırmalara ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir. Uygulayıcılara yönelik önerilerde; ihtiyaca yönelik, etkileşimli ortam ve uygulamalı eğitim öne çıkan temalardır. İhtiyaç analizinde öğretmenlerden fikir alınması (Taştekin, 2018; Özavcı & Çelikten, 2017; Tekin, 2020), düzenlenen etkinliklerin öğretmenlerin ilgi ve ihtiyacına cevap vermesi (Ceylan & Özdemir, 2016; Çelik & Bozgeyikli, 2019), eğitimcilerin alan uzmanı olması gereksinimi (Özavcı & Çelikten, 2017; Tekin, 2020), katılımcıların etkileşimliliği (Sümer, 2021), eş zamanlı uzaktan hizmetçi eğitim faaliyetlerine ağırlık verilmesi (Özavcı & Çelikten, 2017); öğretmenlerin bireysel düzeylerine göre eğitim verilmesi (Yıldırım, 2020); mesleki gelişim faaliyetlerinin gönüllülük esasına dayalı olması (Tekin, 2020; Yıldırım, 2020) ve uygulamalı olmasına (Ceylan & Özdemir, 2016; Tekin, 2020) yönelik öneriler dikkat çekmektedir. İncelediğimiz araştırmalarda, kurumlara yönelik önerilerde ise; yaygınlaştırma, kaliteli içerik üretilmesi ve teknik destek sağlanması öne çıkan önerilerdir. Bununla birlikte, Gebel ve Tekin Bozkurt (2022) mesleki gelişim faaliyetlerine katılımın ödüllendirmeye teşvik edilmesi, güncel konulara yönelik mesleki gelişim faaliyetleri düzenlenmesi ve eğitimlerin sertifikalandırılması ve sertifika geçerliliğinin artırılmasına yönelik çalışmaları yapılması önerilerini belirtmiştir. Mesleki gelişim eğitimleri sürekli güncellenen içerikle, uygun zamanlarda ve alanında uzman kişilerce yapılmalı, bu eğitimler ücret, terfi atama gibi yollarla teşvik edilmelidir (Çelik & Bozgeyikli, 2019). Katılımcıların ihtiyacına yönelik, motivasyonunu arttıracak, ilgi çekici aynı zamanda da katılımcı ve uygulayıcıların etkileşimde bulunabileceği mesleki gelişim faaliyetleri düzenlenmelidir (Yılmaz, 2023).

Türkiye’de eğitimcilerin çevrimiçi mesleki gelişimini konu alan araştırmaların sistematik analizini yaptığımız bu araştırmanın sonucunda; son yıllarda artmakla birlikte, çevrimiçi ortamlarda mesleki gelişimle ilgili yapılan araştırmaların oldukça az olduğu, araştırmaların genellikle öğretmenlerle, küçük çalışma gruplarıyla ve ağırlıklı olarak nitel durum çalışmaları olarak yapıldığı sonucuna varılmıştır. Bunun yanı sıra, nitelikli çevrimiçi mesleki gelişim uygulamalarının oluşması açısından öğretim tasarımı temelli ve kavramsal/kuramsal çerçeveye dayalı yada bir öğretim modelini referans alan araştırmaların artmasına ihtiyaç olduğu söylenebilir. İncelenen araştırmalarda öne çıktığı üzere eğitimcilerin çevrimiçi mesleki gelişim uygulamalarında; uygulamalı, etkileşimli, ulaşılabilir, motive edici, hazırbulunluğa göre grup ve içeriğin belirlendiği eğitimler bekledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte, çevrimiçi mesleki gelişim uygulamalarının tümüyle çevrimiçi veya harmanlanmış düzenlenmesine yönelik ihtiyaçlarla birlikte, özellikle yetişkin eğitimi kuramlarını temel alan, işbirlikçi çalışmanın desteklediği ve eğitimcilerin motivasyonunu sağlayıcı faktörlerin göz önünde bulundurulduğu çevrimiçi mesleki gelişim uygulamalarına ihtiyaç duyulduğu bu sistematik analizle ortaya konmuştur.

Öneriler

Türkiye’de eğitimcilerin çevrimiçi mesleki gelişimini konu alan araştırmaların sistematik analizini yaptığımız bu araştırmanın sonuçlarına dayalı olarak; eğitimcilere yönelik çevrimiçi mesleki gelişim eğitimlerinin ortaya çıkan olumlu ve olumsuz yönler ve araştırmada belirtilen beklenti ve öneriler dikkate alınarak tasarlanması önerilebilir. Öğretmenler dışında eğitim yöneticilerinin ve üniversiteler, halk eğitim merkezleri vb. gibi farklı tür eğitim kurumlarında

görev yapan eğitimcilerin mesleki gelişimlerini konu alan araştırmalar yapılması önerilebilir. Eğitimcilerin mesleki gelişimlerine yönelik, eğitim ihtiyaçlarının ve eğitim uygulamalarının çeşitli açılardan nedenleriyle incelendiği öğretim tasarımı temelli, kuramsal/kavramsal çerçeveye sahip araştırmalar yapılması, bu bağlamda özellikle eğitimcilerin birer yetişkin olmaları durumu ve mesleki gelişim açısından güncel eğitim yöntem ve tekniklerini özellikle teknoloji boyutuyla birlikte ele alan araştırmaların yapılması önerilebilir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma sadece belirli veri tabanlarında yer alan çevrimiçi mesleki gelişim araştırmalarının analizi ile sınırlıdır. Bu kapsamda, daha fazla veri tabanı dahil edilerek bu araştırmanın tekrarlanmasının, ortaya çıkan bulguların karşılaştırılabilirliği ve konuya ilişkin daha açık ve net bir durum tablosu ortaya çıkarılabilmesi açısından faydalı olacağı söylenebilir.

Destek ve Teşekkür

Bu çalışma, ikinci yazarın danışmanlığında birinci yazarın tez seminer çalışmaları kapsamında üretilmiştir ve Edu Congress 2022’de sözlü bildiri olarak sunulan çalışmanın genişletilmiş halidir.

Araştırmacıların Katkı Oranı

Araştırmanın yazarları bu araştırmanın tüm süreçlerine eşit derecede katkı sağlamıştır.

Çatışma Beyanı

Araştırmanın yazarları olarak herhangi bir çıkar/çatışma beyanımız olmadığını ifade ederiz.

Yayın Etiği Beyanı

Bu araştırmanın planlanmasından, uygulanmasına, verilerin toplanmasından verilerin analizine kadar olan tüm süreçte “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Bu çalışmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri

Çalışma sistematik alan yazın taraması olduğu için Etik Kurul İzni alınmasını gerektiren çalışmalar grubunda yer almamaktadır. Bu nedenle Etik Kurul İzni beyan edilmemiştir.

KAYNAKÇA

Ak, Ş. ,Gökdaş, İ., Öksüz, C. & Torun, F. (2021). Uzaktan eğitimde eğitimcilerin eğitimi: Uzaktan eğitime yönelik öz yeterlik ve yarar algısına etkisi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 7(1) , 24-44.

Alsied, S. M. & Pathan, M. M. (2013). The use of computer technology in EFL classroom: Advantages and implications. *IJ ELTS 1*, 44-51.

Arslan, M. (2021). Covid-19 Salgını sürecinde hizmet içi eğitim etkinliklerine ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 11(3), 1601-1619.

*Arslan, S. (2018). A review on the delivery of the professional development programs for EFL teachers: Face-to- face, online and blended programs. *Turkish Studies (Elektronik)*, 13(27), 97 - 106.

*Arslan, S., Mirici, İ. & Öz, H. (2020). Implementation and evaluation of an EFL teacher training program for non-formal education settings. *İlköğretim Online (elektronik)*, 19(3), 1337 - 1370. <https://doi.org/10.17051/ilkonline.2020.729666>

- Aslanargun, E. & Atmaca, T. (2017). Öğretmenlerin mesleki gelişim ihtiyaç ve beklentilerinin belirlenmesi / Teachers 'determination of needs and expectations of professional development. *Asya Öğretim Dergisi*, 5(2), 50-64.
- *Aşık, İ. (2019). *Web tabanlı mesleki gelişim uygulamasının matematik öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirmeye yönelik yaklaşımlarına etkisinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi.
- Atal, D. & Sancar, R. (2021). Öğretmenlerin mesleki gelişimlerine odaklanan araştırmalar ne söylüyor? *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1), 166-186.
- Avcı, F. (2021). Çevrim içi bir öğrenme ortamı olarak etwinning platformuna ilişkin öğretmenlerin görüş ve değerlendirmeleri. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 10(1), 1-22. <http://dx.doi.org/10.30703/cije.663472>
- *Avcı, F. (2021). Çevrim içi bir öğrenme ortamı olarak etwinning platformuna ilişkin öğretmenlerin görüş ve değerlendirmeleri. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 10(1), 1-22. <http://dx.doi.org/10.30703/cije.663472>
- *Avcı, B. & Güven, M. (2021). Öğretmenlerin çevrim içi eğitime ilişkin hizmet içi eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi . *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (51), 345-367 . <https://doi.org/10.53444/deubefd.882866>
- *Aytaç, T. & Altunçekiç, A. (2012). Karma Öğrenme Yönteminin Başarıya Etkisi ve Eğitim Yöneticilerinin Görüşleri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32 (3) , 867-884.
- *Baran, F. (2008). *Milli Eğitim Bakanlığının uzaktan hizmetçi eğitim yöntemiyle bilgisayar eğitimi uygulamasına ilişkin öğretmen görüş ve önerileri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi.
- *Başaran, B. Ç. (2020). *Examining in-service English language teachers' professional needs: Towards an online teacher training program*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Bielska, J. (2011). The experimental method in action research. Danuta GabryśBarker (Ed.) içinde *Action research in teacher development: An overview of research methodology* (ss. 85-119). Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Bragg, L. A., Walsh, C., & Heyeres, M. (2021). Successful design and delivery of online professional development for teachers: A systematic review of the literature. *Computers & Education*, 166, 104158. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2021.104158>
- *Bükücü, Ç. C. (2010). *Üniversite öğretim elemanlarının e-öğrenmeye yönelik hazırbulunuşluluk düzeyleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Bahçeşehir Üniversitesi.
- Bümen, N. T., Ateş, A., Çakar, E., Ural, G. & Acar, V. (2012). Türkiye bağlamında öğretmenlerin mesleki gelişimi: Sorunlar ve öneriler. *Milli Eğitim Dergisi*, 42(194), 31-50.
- Can, E. (2019). Öğretmenlerin meslekî gelişimleri: Engeller ve öneriler. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(4), 1618-1650. <https://doi.org/10.14689/Issn.2148-2624.1.7c.4s.14m>
- Ceylan, M. & Özdemir, S. (2016). Türkiye ve İngiltere'deki öğretmenlerin sürekli mesleki gelişime ilişkin görüşlerinin ve katılım durumlarının incelenmesi . *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* , 6(1) , 397-417.
- Chin, J. M. C., Ching, G. S., del Castillo, F., Wen, T. H., Huang, Y. C., del Castillo, C. D., ... & Trajera, S. M. (2022). Perspectives on the Barriers to and Needs of Teachers' Professional Development in the Philippines during COVID-19. *Sustainability*, 14(1), 470.
- Cresswell, J.W., (2017). *Araştırma deseni: Nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları* (3.Baskı). (S. B. Demir, Çev. Ed.). Eğiten Kitap Yayıncılık.
- *Çelen, F. K. (2018). *Öğretmenlere yönelik üstbilişsel stratejilere dayalı çevrimiçi mesleki gelişim uygulamasının geliştirilmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi.
- Çelik, Z. & Bozgeyikli, H., (2019). Dünyada ve Türkiye'de öğretmen yetiştirme, istihdam ve mesleki gelişim politikaları. *Odak Analiz No. 2*. Ankara: EBSAM.
- Çepni, S. (2021). Proje, Tez ve Araştırma Makalelerinin Kavramsal ve Kuramsal Çerçevesi Nasıl Yapılandırılmalı? *Fen Matematik Girişimcilik ve Teknoloji Eğitimi Dergisi*, 4(3), 203-216.
- Dağ, F. (2016). Examination of the professional development studies for the development of technological competence of teachers in Turkey in the context of lifelong learning. *Journal of Human Sciences*, 13(1), 90-111. <https://www.j-humansciences.com/ojs/index.php/IJHS/article/view/3523>

- Dewey, A. & Drahot, A. (2016) Introduction to systematic reviews: online learning module cochrane training. <https://training.cochrane.org/interactivelearning/module-1-introduction-conducting-systematic-reviews>
- *Doğan, S., & Yurtseven, N. (2021). Salgın sürecinde ve sonrasında öğretmenlerin mesleki gelişimi için karma bir program önerisi. *Yaşadıkça Eğitim*, 35(2), 774-792. <https://doi.org/10.33308/26674874.2021352266>
- *Elçi, A. (2016). Teknoloji ile zenginleştirilmiş öğrenmeye yönelik öğretim elemanı geliştirme altyapısı . *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* , 16(4) , 21-38 . <https://doi.org/10.18037/ausbd.415537>
- Gebel, S. & Tekin Bozkurt, A. (2022). Öğretmenlerin Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülen uzaktan hizmet içi eğitim faaliyetleri hakkındaki görüşleri. *Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi* , 6(1), 42-62.
- *Gülbahar, Y. & Karataş, E. (2016). Uzaktan öğretimi uzaktan eğitim yöntemi ile öğrenmek: "E-Eğitmen Sertifika Programı" . *Kastamonu Eğitim Dergisi* , 24(4) , 1867-1880.
- *Güneş, H. (2017). *Perceived roles and competencies of English language instructors in online learning environments*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.
- *Hallaç, S. (2021). *Arşiv belgelerinin ilköğretimde kullanımına ilişkin öğretmen mesleki gelişim programı: TC İnkılap tarihi ve Atatürkçülük dersi örneği*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi.
- *İşeri, E. (2019). *Yükseköğretim kurumlarında öğrenme ve öğretme merkezleri: Yönetim yapısı örgüt yapısı ve kullanılan teknolojiler*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Aksaray Üniversitesi.
- Kamel, A. M. (2016). Role of faculty development programs in improving teaching and learning. *Saudi J Oral Sci*, 3, 61-69.
- Kara, K. & Karakoç, B. (2017). Yetişkin Eğitiminde 'Sekiz Süreç Elementi' Doğrultusunda Öğretmenlerin Aldıkları Hizmet İçi Eğitim Programlarının Değerlendirilmesi . *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi* , 12(24), 613-634 .
- Kavrat, B. & Türel, Y. K. (2013). Çevrimiçi uzaktan eğitimde öğretmen rollerini ve yeterliliklerini belirleme ölçeği geliştirme. *Journal of Instructional Technologies and Teacher Education*, 2(2), 23-33.
- *Kesim, E. (2009). *Okul yöneticilerinin uzaktan eğitim yoluyla yetiştirilmeleri için eğitim ihtiyaçlarına dayalı bir program modeli önerisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi.
- *Kızıldağ, S. (2019). *Main components of online/blended mentoring programmes for language instructors to teach online: A content analysis*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.
- Kuzu, A., Çankaya, S., & Mısırlı, Z. A. (2011). Tasarım tabanlı araştırma ve öğrenme ortamlarının tasarımı ve geliştirilmesinde kullanımı. *Anadolu Journal of Educational Sciences International, July 2011*, 1(1), 1-35.
- Merriam, S. B., (2013). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber*. (S. Turan, Çev. Ed.). Nobel Yayıncılık.
- Moher D, Liberati A, Tetzlaff J & Altman DG, The PRISMA Group (2009). *Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and MetaAnalyses: The PRISMA Statement*. PLoS Med 6(7): e1000097. <https://doi.org/10.1371/journal.pmed1000097>
- Morrison, G. R., Ross, S. M., & Kemp, J. E. (2013). *Designing effective instruction* (7th ed.). John Wiley & Sons.
- *Mutlu, N. & Özden, M. (2017). Needs analysis of science and technology teachers towards alternative assessment methods. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(3), 936 - 948.
- Nami, F., Marandi, S. S., & Sotoudehnama, E. (2016). CALL teacher professional growth through lesson study practice: an investigation into EFL teachers' perceptions. *Computer Assisted Language Learning*, 29(4), 658-682. <http://dx.doi.org/10.1080/09588221.2015.1016439>
- Neuman, W. L., & Robson, K. (2014). *Basics of Social Research: Qualitative & Quantitative Approaches*. 3rd Ed., Toronto: Pearson Canada.
- Ozan Leymun, Ş., Odabaşı, F. & Kabakçı Yurdakul, I. (2017). Eğitim ortamlarında durum çalışmasının önemi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi - Journal of Qualitative Research in Education*, 5(3), 367-385.
- Özavcı, E. & Çelikten, M. (2017). Uzaktan hizmet içi eğitim uygulamalarında öğretmen görüşlerine göre karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri . *Turkish Journal of Educational Studies* , 4(2), 39-76.

- *Özen, B. (2014). *Web tabanlı uzaktan öğretim yönteminin okul yöneticilerinin hizmetiçi eğitimlerinde uygulanabilirliği*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi.
- *Özgül, N. (2018). *Teknoloji destekli öğretmen mesleki gelişimine yönelik öğretmen değerlendirmeleri ve önerileri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Aksaray Üniversitesi.
- Parlar, H. & Halisdemir, M. (2020). Türkiye'de öğretmen yetiştirme alanında yapılan doktora tezlerinin incelenmesi . *OPUS International Journal of Society Researches*, 15(24), 2674-2696. <https://doi.org/10.26466/opus.596629>
- Parmaksız, R. & Sıcak, A. (2015). Uzaktan hizmetiçi eğitime ilişkin öğretmen görüşleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(4), 187-212 .
- Polat, S., Uğurlu, C. T. & Bilgin Aksu, M. (2018). Okul yöneticilerinin kendi mesleki gelişimleri ve okulu geliştirmeye yönelik liderlik davranışlarına ilişkin görüşleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 205-224. <https://doi.org/10.14689/issn.2148-2624.1.6c1s9m>
- Ramírez-Montoya, M. S., Andrade-Vargas, L., Rivera-Rogel, D., & Portuguez-Castro, M. (2021). Trends for the future of education programs for professional development. *Sustainability*, 13(13), 7244. <https://doi.org/10.3390/su13137244>
- *Sarıdaş, G. (2017). *Çevrimiçi öğrenme topluluklarının öğretmenlerin mesleki gelişimine etkisine yönelik öğretmen görüşleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi.
- Seferoğlu, S. S. (2004). Öğretmen yeterlikleri ve mesleki gelişim. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, 58, 40-45.
- Selçuk, Z., Palancı, M., Kandemir, M., & Dündar, H. (2014). Trends of research published in education and science journal: content analysis. *Education and Science Journal*, 39(173), 430- 453.
- *Sezer, B. , Karaoğlu Yılmaz, F. G. & Yılmaz, R. (2017). Comparison of online and traditional face-to-face in-service training practices: An experimental study . *Cukurova University Faculty of Education Journal*, 46(1) , 264-288. <https://doi.org/10.14812/cuefd.311737>
- *Sezgin, S. (2020). Teacher education MOOCs: Re-thinking professional development of teachers according to the MOOC experiences of preservice teachers and teacher trainers. *İlköğretim Online (elektronik)*, 19(4), 2484 - 2502.
- Snyder, H. (2019). Literature review as a research methodology: An over view and guidelines. *Journal of Business Research*, 104, 333-339.
- *Songül, B. C. (2014). *English language teachers' perceptions about an online basic call training* . (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniverisitesi.
- *Songül, B. C. (2019). *An examination of the impact of an online professional development program on language teachers' cognition and teaching practices*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Stebbins, R. A. (2001). Exploratory research in the social sciences (Vol. 48). Sage Editorial. <https://doi.org/10.4135/9781412984249>
- Stepp, W. (2022). *Assessing Professional Development and Training Needs of Instructors Moving from In-Person to Online-Only Instruction*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Trident University International.
- Sümer, M. (2021). Online learning communities in teachers' professional development: A systematic review". *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 11(2), 572-587 . <https://doi.org/10.18039/ajesi.853801>
- *Şahin İzmirli, Ö., İzmirli, S. & Kırmacı, Ö. (2017). Teknoloji entegrasyonu için gerçekleştirilen mesleki gelişimin kara kutusunun incelenmesi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(3), 759 - 777.
- Taşkın, G. & Aksoy, G. (2021). Uzaktan eğitim hakkında öğretmen görüşleri . *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (52), 622-647. <https://doi.org/10.53444/deubefd.970496>
- Taştekin, S. (2018). *Öğretmenlerin mesleki gelişim uygulamaları açısından PISA'da başarılı bazı ülkeler ile Türkiye'nin karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale 18 Mart Üniversitesi.
- Tekin, O. (2020). Uzaktan eğitim kullanılan hizmet içi eğitim programlarına yönelik öğretmen görüşlerinin incelenmesi . *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 16(1), 20-35. <https://doi.org/10.17244/eku.643224>
- *Uluuysal, B., Demirel, S., Kurt, A. & Şahin, Y. (2014). Bir öğretmenin teknoloji entegrasyonu yolculuğu. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 5(4), 12 - 22.

- Uştu, H., Mentiş Taş, A. ve Sever, B. (2016). Öğretmenlerin mesleki gelişime yönelik algılarına ilişkin nitel bir araştırma. *Elektronik Mesleki Gelişim ve Araştırma Dergisi*, 1, 15-23.
- Üstün, U., & Eryılmaz, A. (2014). Etkili araştırma sentezleri yapabilmek için bir araştırma yöntemi: Meta-analiz. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 39(174), 1-32.
- Üstünlüoğlu, E. & Gün, B. (2023). Perceptions of K-12 English language teachers on an online in-service training program . *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 57, 2088-2101 . <https://doi.org/10.53444/deubefd.1318956>
- Yaman, B. (2019). Türkiye’de öğretmen yetiştirme ile ilgili yapılan akademik çalışmaların karşılaştırmalı eğitim ile incelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(87), 240-253. <http://dx.doi.org/10.16992/ASOS.14647>.
- Yener, S. (2018). Sosyal bilimlerde kuramın rolü. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 7(3), 102-113.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Seçkin Yayınevi.
- *Yıldırım, F. (2007). *Öğretmenlerin hizmetiçi eğitimine yönelik uzaktan eğitim platformu tasarımı*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi.
- Yıldırım, Y. (2020). Fatih projesi kapsamında düzenlenen uzaktan hizmet içi eğitimlere yönelik öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *AUAd*, 6(2), 76-90.
- Yılmaz, H. (2023). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevrimiçi mesleki gelişim ve çevrimiçi eğitim faaliyetleri hakkındaki görüşleri, mesleki gelişimleri için çevrimiçi portal (site) önerisi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Zhang, W. (2022). The Role of Technology-Based Education and Teacher Professional Development in English as a Foreign Language Classes. *Frontiers in Psychology*, 13, 1-7.

*Araştırma kapsamına dahil edilerek incelenen araştırmalardır.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

In order to increase the quality of education, administrators and teachers should primarily care for their own personal development (Polat et al., 2018). In addition, it is usually stated that teachers face some obstacles in participating in professional development trainings due to reasons such as limited financial opportunities, family reasons and lack of time (Uştu et al., 2016) and to overcome these obstacles, they turn to distance education opportunities as they are based on flexible time and space (Sarıdaş, 2017).). The fact that there are more than one million teachers in primary and secondary schools in our country also makes it difficult to conduct face-to-face in-service trainings. Hence, together with the current education policies of the Ministry of National Education, online education is seen as a solution for the sustainability of professional development activities (Avcı, 2021; Kavrat & Türel, 2013).

Although there are studies based on a systematic literature review that analyzes the professional development of teachers from various perspectives in Turkey (Bümen et al., 2012; Sümer, 2021; Parlar & Halisdemir, 2020; Yaman, 2019), it is, herein, thought that an in-depth analysis of research on the professional development of educators in online environments will contribute to the literature in terms of revealing the gaps open to research.

Method

This research is a descriptive research created with the method of systematic literature review. As a result of the research- having no time limit - conducted through Yöktez and TR Index databases in Turkey in May, 2022 with the keywords "distance education", "in-service training", "professional development", "online learning", "e-learning", "online in service training", "online professional teacher development", 234 studies were identified. After the evaluation of the studies within the framework of selection and exclusion criteria according to the PRISMA (2009) Flow Chart, 29 studies were included in the data analysis process and examined in detail. Then, the publication classification form used by Selcuk et al. (2014) was arranged in accordance with the research questions and content analysis was applied to the data processed in the form.

Results

When the studies on the online professional development of educators are examined, it is seen that most of the research is in the article form (f = 13); and that they were conducted in 2017 (f = 5) and the number of studies has increased since 2018. In more than half of the studies (f= 18), it was seen that the study groups were teachers, and mostly 1-50 participants (f= 18) were studied in them. It was observed that online professional development researches were mostly conducted on teachers of English (f= 7) and primary school teachers. It has also been observed that mainly qualitative research methods are used in the studies examined, and the number of studies in which purely quantitative methods are used is low. It was observed that the most frequently used data collection tool was semi-structured or structured interviews (f= 20), followed by questionnaires (f= 13).

It has been concluded that the researches examined are descriptive studies aimed at exploring more relevant areas or revealing problem situations, while explanatory studies aiming at answering the why and how questions in the context of online professional development are quite limited. In the studies, it was noticed that examinations were usually made on a situation related to the professional development of educators (f= 14). In addition, it was seen that researches were conducted on the implementation of a professional development program and evaluating the application of the program from various aspects (f = 10). It was observed that more than half of the studies (f=19) did not specify the prominent learning/teaching model or theoretical approach, and the blended learning approach (f=4) came to the fore in a few studies.

Positive aspects of online professional development practices were seen to be efficiency (f=12), flexibility (f=12), possibility of interaction (f=7), while the standing out negative aspects are lack of technical support (f=6) and technological infrastructure (f=5). It has been observed that the educators' expectations are concentrated principally on trainings that should be practical (f=4) and easily accessible (f=3).

While 'conducting research based on interaction between teachers' (f=5) come to the fore for researchers, recommendations to the effect that 'the trainings should be need-oriented (f=11) and in interactive environments' (f=7) come to the fore for the practitioners. Also for institutions; It was seen that the suggestions for the dissemination of online and distance professional development trainings (f=11) and the quality of the content (f=10) came to the fore.

Discussion and Conclusion

Educators need to increase quality educational activities by enriching their learning experiences while preparing their students for a sustainable future (Chin, 2022). To that end, professional development activities are required to enrich the learning experiences of educators and it is necessary to develop professional skills in teaching methods, measurement and evaluation methods that can be applied in current, creative, technology-supported environments. It is emphasized in the literature that teachers have economic, temporal and logistical barriers in the context of professional development (Chin, 2022; Bümen, 2012). Rapidly changing conditions, such as the recent pandemic, may force educators to use distance education applications again. As a matter of fact, in the earthquake disaster that took place in Turkey in February 2023, universities had to initiate an online education program again. In summary, the continuous professional development needs of educators in a sustainable distance education cannot be ignored.

In this study, we conducted a systematic analysis of research on the online professional development of educators in Turkey. It has been concluded that although the number of researches on professional development in online environments has increased in recent years, their number is quite low, and the researches are generally conducted with teachers, small study groups and as qualitative case studies. In the researches examined, it was seen that interviews and questionnaires were frequently used as data collection tools. In online professional development research, it would be proper to suggest that there is a need to examine the experiences of educators in depth and the need to collect sufficient and detailed data in this context (Stepp, 2022) necessitates the use of in-depth analysis methods such as predominantly qualitative research approach and case study, and the use of the diversity of data collection tools. The abundance of the descriptive studies encountered in this study is supportive of the necessity mentioned hereinabove.

Considering the descriptive findings of this study, such as research methods, participant profiles, etc, it can be emphasized that there is a need for qualitative studies that examine in-depth online professional development environments that allow various educators to experience qualified teaching activities. However, based on the results of the research, it can be stated that the number of quantitative researches that show the status and needs of a wide range of educators from primary school to university and lifelong learning processes in view of their online professional development should also be increased in order to adapt the teaching processes to the conditions of our age. Thus, It can be said that there is a need - on online professional development - for explanatory research (Neuman & Robson, 2014) that deals with the needs in terms of different trainer profiles, the design and evaluation of professional development practices, and with the questions "why" and "how". It is important to consider the positive/negative features of online environments, which emerged in this systematic analysis within the framework of the researches examined, with a view to develop online professional development practices. Also, a conceptual and theoretical framework should be taken into account more as the basic requirement of scientific research in new research on this subject. It is thought that the quality of professional development activities can thus be increased rapidly.

As also highlighted in the researches examined, it has been observed that the educators expect trainings that are applied, interactive, accessible, motivating, in groups and with content that are determined according to their readiness. In addition to this, it has been revealed by this systematic analysis that there is a need for online professional development practices which are especially based on adult education theories, supporting collaborative work and considering the factors that motivate educators, along with meeting the need for a fully online or blended regulation for online professional development practices.